

De betekenissen van Jelsum als een thuis voor de inwoners van Jelsum

Jorrit Turksma
Master thesis Cultural Geography
Onder begeleiding van Dr. Tialda Haartsen

Voorwoord

In deze thesis worden de gevoelens van thuis van bewoners van Jelsum onderzocht. Daarnaast wordt er geprobeerd om verbanden te ontdekken tussen deze gevoelens van thuis en activity spaces, geslacht en perceptie van 'localness'.

Het is een langdurig proces geweest, waarbij hele weken in de universiteitsbibliotheek zijn doorgebracht. Om deze thesis tot een goed besluit te brengen heb ik van een veelvoud van mensen hulp en medewerking gekregen. Deze mensen wil ik graag bedanken.

Allereerst wil ik graag mijn thesisbegeleidster bedanken, dr. Tialda Haartsen. Met name in het begin van het onderzoeksproces, toen ik nog niet duidelijk voor ogen had waar ik heen wilde met de thesis, heeft zij met haar advies en kunde mij een aantal goede ideeën aangedragen en mij daarmee richting kunnen geven.

Daarnaast wil ik graag Bauke Beert Keizer bedanken. Hij is mijn contactpersoon in Jelsum, en hij heeft voor mij een opening gecreëerd om in Jelsum mensen te interviewen. Ze zeggen dat alle begin moeilijk is, maar met een eerste contactpersoon als Bauke kan dat gezegde naar de prullenbak worden verwezen.

Ook wil ik graag de mensen bedanken die hun tijd ter beschikking hebben gesteld om zich door mij te laten interviewen. Zonder de openhartigheid en de vriendelijkheid van de inwoners van Jelsum had ik dit onderzoek nooit tot een goed einde kunnen brengen.

Verder wil ik alle mensen bedanken met wie ik tijdens de zware zomermaanden juli en augustus in de universiteitsbibliotheek heb gezwoegd om dit onderzoeksproces tot een goed einde te brengen. Dankzij hen heb ik mij elke dag weer kunnen motiveren om aan de slag te gaan. Saskia Zwiers, Robbert Zuiderveen, Wietske Wilts, Hanneke Kuipers en Jelmer Huijink, bedankt!

Daarnaast wil ik mijn ouders bedanken, die eigenlijk altijd voor mij klaarstaan, en ook nu weer. Met alles wat mij dwars zit kan ik bij hen terecht. Het is prettig om je overpeinzingen kwijt te kunnen zodat je weer vol goede moed met je thesis bezig kan.

Tot slot zijn er ongetwijfeld mensen die vergeten ben in dit voorwoord. Het zijn er ook te veel om op te noemen, maar bij dezen: bedankt!

Jorrit Turksma

Groningen, augustus 2012

Samenvatting

Volgens de bestuursafspraken die gemaakt zijn door het huidige demissionaire kabinet (Ministerie BZK, 2012 hoofdstuk 7) zet de huidige regering in op een toename van burgerparticipatie. Mensen die een sterke verbinding voelen met hun dorp, hun woonomgeving, zijn vaak actiever binnen een dorp en zullen dus sneller betrokken zijn bij de organisatie van activiteiten voor het dorp. In deze dorpen komen initiatieven van burgerparticipatie makkelijker van de grond. Deze dorpen zijn doorgaans ook meer vitaal en hebben een betere leefbaarheid dan dorpen met weinig betrokken dorpingen (Thissen, 2011b).

Onderzoeken naar de betekenissen van thuis op het schaalniveau van een dorp zijn schaars. Hetzelfde geldt voor onderzoeken naar de verbinding tussen betekenissen van thuis en activity spaces. Activity spaces bieden een overzicht van de plaats(en) waar de activiteiten van een individu plaatsvinden.

Dit onderzoek gaat over de verschillende betekenissen van thuis van dorpsbewoners. Daarnaast is er een onderzoek uitgevoerd naar de activity spaces van deze dorpsbewoners. Met deze gegevens is geprobeerd om een verband te ontdekken tussen de betekenissen van thuis en de activity spaces van de dorpsbewoners.

Het onderzoek is uitgevoerd in het Friese dorpje Jelsum. Dit is een klein dorp, met een gevarieerde groep bewoners van zowel locals als import.

Om de betekenissen van Jelsum als een thuis voor de inwoners te onderzoeken is een aantal interviews uitgevoerd bij een gevarieerde groep bewoners.

Uit dit onderzoek blijkt dat betekenissen van thuis van verschillende bewoners op het schaalniveau van een dorp veel overeenkomsten vertonen. Er blijkt verder uit dit onderzoek dat er een verband bestaat tussen de betekenissen van thuis en de activity spaces van een individu.

Inhoudsopgave

Voorwoord	2
Samenvatting	3
1 Inleiding	6
1.1 Aanleiding	6
1.2 Onderzoeksdoelen en onderzoeksvragen	6
1.3 Relevantie	7
1.4 Opbouw van het onderzoek	8
2 Theoretisch kader	9
2.1 Definities van thuis	9
2.2 Definities van activity spaces	15
2.3 Conceptueel model	16
2.4 Hypotheses/verwachtingen	17
3 Methodologie	18
3.1 Betekenis van begrippen zoals gebruikt in deze thesis	18
3.2 Methodes van dataverzameling	19
3.2.1 Interviews	19
3.2.2 Interviewvragen	20
3.2.3 Respondenten	21
3.2.4 Populatie	22
3.2.5 Ethische overwegingen	23
3.3 Eerste analyse	23
3.3.1 Transcripties	23
3.3.2 De ontwikkeling van codes	24
3.3.3 Categorisering	26
4 Resultaten	27
4.1 Algemene analyse gevoelens van thuis	27
4.2 De invloed van achtergrondkenmerken op gevoelens van thuis	27
4.3 Activity spaces	31
4.3.1 Per type activiteit	31
4.4 Activity spaces en gevoelens van thuis	33
5 Conclusies	37
6 Discussie	38

8	Literatuur	41
9	Bijlages	46

Lijst van afbeeldingen, figuren en tabellen

Figuur 1: Betekenissen van plekken voor het individu (Gustafson, 2001)	11
Figuur 2: Conceptueel model	16
Figuur 3: Postcodegebied Jelsum (gemeente Leeuwarderadeel, 2011)	18
Figuur 4: 'Scatterplot' van de betekenissen van thuis van de inwoners van Jelsum	30
Tabel 1: Codeboek	24
Tabel 2: Categorisering van codes	26
Tabel 3: Thuisgevoel van vrouwen en mannen	28
Tabel 4: Activity spaces per type activiteit per respondent	32
Tabel 5: Activity space gekoppeld aan het gevoel van thuis	34
Tabel 6: Activity spaces van werk/school/studie gekoppeld aan het gevoel van thuis	35
Tabel 7: Activity spaces van boodschappen gekoppeld aan het gevoel van thuis	35
Tabel 8: Activity spaces van ontspanning/recreatie gekoppeld aan het gevoel van thuis	36

Hoofdstuk 1: Inleiding

1.1 Aanleiding

Het platteland in West Europa is aan het veranderen; steeds meer stedelingen, die het dorp meer als woondecor zien, verhuizen naar plattelandsgebieden. Deze mensen zijn vaak meer gericht op een nabijgelegen stad dan op het dorp zelf (Haartsen, 2002). In andere woorden, de activity space – de ruimte waarin iemands activiteiten plaatsvinden – van deze mensen vertoont een oververtegenwoordiging van de stad. Deze ontwikkeling kan van invloed zijn op de leefbaarheid van plattelandsgebieden. Ander onderzoek (Thissen, 2011a, 2011b) bevestigt bovenstaande: ‘echte locals’ zijn sterk lokaal gericht en wonen vaak al langere tijd in hetzelfde dorp en ‘echte import’ gebruikt het dorp als een decor voor wonen.

Bovenstaande alinea suggereert dat stedelingen die in een dorp gaan wonen (‘import’) een andere activity space hebben dan mensen die er zijn opgegroeid (‘locals’).

In de literatuur (Corcoran, 2002) wordt bovendien gesuggereerd dat mensen die al langere tijd ergens wonen een ander gevoel van thuis hebben dan mensen die ergens net zijn gaan wonen. Daarom richt dit onderzoek zich op de relatie tussen de verschillende betekenissen van een dorp als thuis voor verschillende groepen mensen met verschillende activity spaces.

Voor dit onderzoek het het dorp Jelsum als case gekozen. Jelsum is een klein dorp met 355 inwoners (CBS, 2012), gelegen tussen Leeuwarden en Stiens. Omdat het zo’n klein dorp betreft is het goed mogelijk om een overzicht te creëren. Daarnaast is een persoonlijke bekende van de onderzoeker, die woonachtig is in Jelsum, als contactpersoon opgetreden.

1.2 Onderzoeksdoelen & onderzoeksvragen

Het primaire doel van dit onderzoek is om uit te zoeken of en waarom er door verschillende groepen dorpingen een verschillende betekenis wordt gegeven aan Jelsum als een thuis, en om dit te koppelen aan de grootte van de ‘activity spaces’. Het secundaire doel is om meer informatie te vergaren over de verschillende groepen die tussen de twee extremen ‘echte local’ en ‘echte import’ in kunnen zitten.

Door de resultaten van dit onderzoek zal de hoeveelheid kennis en inzicht over het functioneren van dorpen toenemen.

Dit onderzoek is een verkennend onderzoek. Daarbij zijn diepte-interviews gehouden om de volgende onderzoeksvragen te beantwoorden:

Hoofdvraag:

- Hoe voelen de verschillende groepen dorpingen zich thuis in hun dorp?

Sub vragen:

- In hoeverre spelen achtergrondkenmerken een rol bij het gevoel van thuis?
- Op welke plaats(en) zijn de activity spaces van de inwoners van Jelsum voornamelijk gericht en waarom?

- In hoeverre is er een verband tussen de activity spaces en het gevoel van thuis van een individu?

1.3 Relevantie

Ondanks dat er een aantal onderzoeken is uitgevoerd over de onderwerpen die in deze thesis aan bod komen heeft is deze thesis wetenschappelijk relevant.

De verbinding tussen activity spaces en de sociale groep waartoe iemand behoort is al vaker onderzocht. Onderzoeken van onder meer Nutley (1995), Wang (2012) en Frändberg (2009) zijn slechts een kleine selectie van de artikelen die over deze combinatie van onderwerpen zijn verschenen. De uitkomsten van deze onderzoeken wijzen erop dat er een verband is tussen iemands activity space en de sociale groep waar deze persoon in zit. Daarbij hebben mensen met een hogere positie op de carrièreladder, met een hoger inkomen en een hoger opleidingsniveau, vaak een grotere activity space. Deze artikelen maken echter, in tegenstelling tot deze thesis, gebruik van kwantitatieve dataverzamelmethodes.

De connectie tussen de sociale groep waartoe iemand behoort en de betekenissen van thuis zijn ook vaker onderzocht. Onder meer Manzo (2005), Gustafson (2001) en Marshall (2002) hebben hier een artikel over geschreven. Dit zijn slechts enkele voorbeelden uit de vele artikelen die over deze combinatie van onderwerpen zijn verschenen. De uitkomsten van deze onderzoeken wijzen erop dat er een verband bestaat tussen de sociale groep waartoe iemand behoort en de betekenissen van thuis.

Uit bovenstaande kan worden geconcludeerd dat met name de studie naar de connectie tussen activity spaces en de betekenissen van thuis van waarde kan zijn voor de wetenschap. Omdat deze thesis de connectie legt tussen activity spaces, betekenissen van thuis en de sociale groep (local, import, overig) waartoe iemand zichzelf vindt behoren kan worden beweerd dat dit onderzoek nieuwe kennis voor de wetenschap genereert.

De connectie tussen activity spaces en betekenissen van plaatsen is op het moment van schrijven nauwelijks een onderwerp van studie geweest. Slechts 1 artikel (Mason, 2010) kon worden gevonden. In dit artikel is een verband gevonden tussen iemands sociale netwerk en zijn of haar betekenis van een plaats. Dit artikel maakt echter niet gebruik van het model van Gustafson (2001) zoals dat in deze thesis wordt gedaan. Ook wordt er alleen maar naar de risicoperceptie van stedelijke adolescenten gekeken van plaatsen binnen hun activity space. Er wordt niet geprobeerd om een verband te ontdekken tussen activity spaces en betekenissen van plaatsen. Verder was de studie van Mason (2010) gebaseerd op kwantitatieve dataverzamelmethodes, terwijl er in deze thesis gebruik wordt gemaakt van interviews (kwalitatief).

Er is ook sprake van maatschappelijke relevantie. In een tijd waarin veel wordt ingezet op burgerparticipatie is het belangrijk om te weten te komen hoe sterk de verbinding van mensen met hun woonplaats is. Mensen met een sterke binding met hun woonplaats zijn sneller geneigd om energie te steken in dit soort projecten.

Daarnaast kunnen de interviews met inwoners van Jelsum ertoe leiden dat zij bewuster hun leefomgeving gaan ervaren. Hierbij kan de waarde die aan de eigen woonomgeving wordt toegekend toenemen.

1.4 Opbouw van het onderzoek

Dit onderzoek is een verkennend onderzoek. Het leeuwendeel van de informatie is gehaald uit interviews (kwalitatieve data) met de inwoners van Jelsum.

In hoofdstuk 2 wordt het theoretisch kader geschetst. Hierin wordt met name aandacht geschonken aan de begrippen 'thuis' en 'activity space'. Daarnaast wordt hier het theoretisch model van Gustafson (2001) geïntroduceerd. Dit model wordt gebruikt voor het beantwoorden van de hoofdvraag. Verder wordt in dit hoofdstuk geschetst wat de bijdrage van deze thesis aan de al bestaande wetenschappelijke kennis kan zijn, en wat de verwachtingen van dit onderzoek zijn.

In hoofdstuk 3 wordt aandacht geschonken aan de methodes van dataverzameling en – analyse die in deze thesis zijn gebruikt.

In hoofdstuk 4 komen de resultaten en conclusies aan bod. Er wordt geprobeerd om de resultaten te koppelen aan de theorie en er wordt teruggekoppeld naar de verwachtingen van dit onderzoek in hoofdstuk 2.

Hoofdstuk 5 is gereserveerd voor de algemene discussie van deze thesis. Hier wordt besproken wat goed ging, wat beter kon en wat de aanbevelingen zijn voor een eventueel vervolgonderzoek.

Hoofdstuk 2: Theoretisch kader

2.1 Definities van thuis

Het concept 'thuis' is sociaal geconstrueerd en kan elke schaal hebben, van het lichaam tot de wereld (Gregory et al., 2009). Volgens Easthope (2004) en Perkins & Thorns (1999) is thuis een specifieke plaats, en dus is 'plaats' (place) de overkoepelende term voor meerdere begrippen, waaronder thuis. Het begrip thuis (home) wordt door Easthope (2004) uitgebreid omschreven. Zo kan thuis zowel ruimtelijk, sociaal, psychologisch en emotioneel opgevat worden. Iemands thuis is doorgaans gebonden aan ruimte en tijd. Ondanks deze gebondenheid gaat het bij het maken van een thuis niet om de fysieke structuur van een huis of de natuurlijke en bebouwde omgeving van een buurt of gebied. Deze ruimtes kunnen pas als een thuis worden beschouwd als er betekenis aan wordt toegeschreven. Een thuis is dus een plek met aanzienlijke sociale, psychologische en emotionele betekenis voor individuen en groepen. Bij het doorgronden van iemands verbinding met zijn of haar thuis kunnen zijn of haar sociale relaties, psychologie en emoties beter begrepen worden en daardoor kan een begin gemaakt worden met het begrijpen van zijn of haar 'beleefde ervaringen' (lived experiences).

Volgens Massey (1995) kunnen plaatsen worden gezien als de locatie van specifieke elkaar doorkruisende sociale relaties en elkaar doorkruisende activity spaces. Als de activity spaces van inwoners van een dorp erg van elkaar afwijken dan kunnen de betekenissen van dat dorp ook erg van elkaar afwijken, waardoor een ander 'gevoel van thuis' kan ontstaan. Sixsmith (1986) stelt dat het een gebruikelijke aanname is dat een persoon maar één thuis kan hebben. Ze beweert echter dat het tegendeel waar is: thuis kan meerdere plaatsen tegelijkertijd omvatten. Voorbeelden zijn het huis (thuis) van de ouders en de woonplaats (hometown). Een thuis kan fysiek of sociaal zijn, maar of een thuis een thuis is hangt af van de mate waarin het iemands eisen, veranderende doelen en omstandigheden vervult. Bijvoorbeeld, afstuderen van de universiteit kan ervoor zorgen dat iemands studentenkamer te klein voor je wordt en dit kan ervoor zorgen dat het een huis van frustratie wordt, waar de persoon weg wil. Dit voorbeeld laat zien dat een thuis soms meer van een tijdelijke dan een constante aard is. Sixsmith (1986) komt met vier belangrijke punten over thuis:

1. Er zijn veel verschillende plekken die een thuis voor mensen zijn en dus kan een thuis op individueel niveau erg verschillen;
2. Deze plekken bestaan op verschillende schaalniveaus en kunnen sterke (bijvoorbeeld een kamer), minimale (bijvoorbeeld een provincie) of geen (bijvoorbeeld een spiritueel thuis) fysieke componenten bevatten;
3. Wat een thuis is varieert per persoon;
4. Thuis kan een meer tijdelijke dan een constante aard hebben.

Dat het concept thuis meerdere schaalniveaus kan omvatten wordt bevestigd door Mallet (2004).

Sixsmith (1986) laat verder zien dat er drie verschillende typen betekenissen kunnen worden toegeschreven aan het concept thuis:

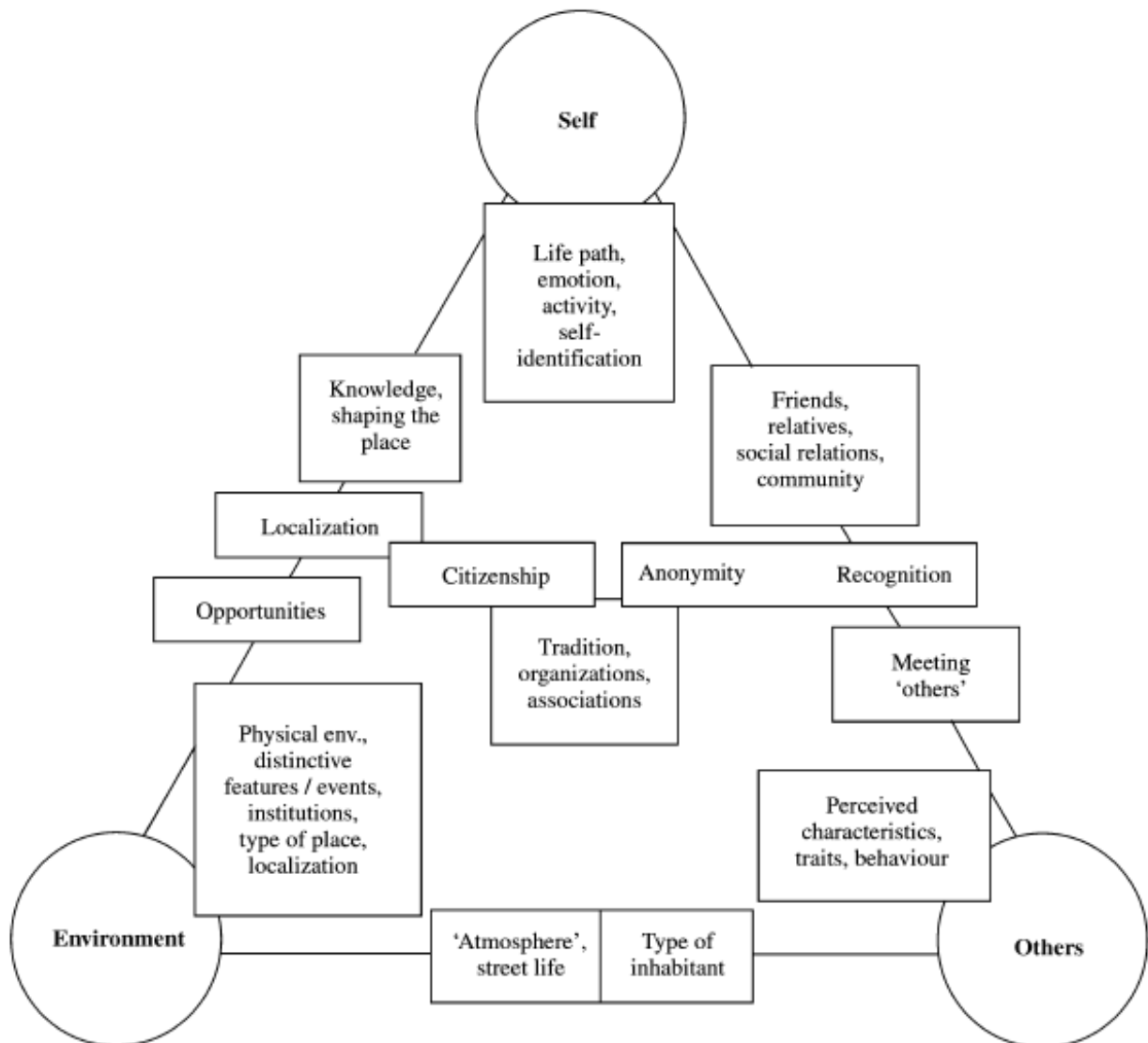
1. Het persoonlijke thuis: de relatie tussen thuis en de eigenschappen en processen van 'the self'. Dit is een spiritueel uitgangspunt, waar je bekend bent, en je je op je gemak kan voelen. Het is een reflectie van iemands identiteit;
2. Het sociale thuis: de aanwezigheid en de relaties met andere mensen, de interactie met andere mensen;
3. Het fysieke thuis: de fysieke stijl en structuur, de ruimte die voor mensen beschikbaar is, de diensten en faciliteiten die op de plek aanwezig zijn.

De factoren die van invloed zijn op de betekenissen van thuis en van plaatsen zijn divers. Zo worden onder meer leeftijd (Cuba, 1993 & Gustafson, 2001), geslacht (Gustafson, 2001 & Mallet, 2004), lengte van residentie (Cuba, 1993), mate van permanentie residentie (Cuba, 1993), opleidingsniveau/professionele achtergrond (Gustafson, 2001), levenspad (Gustafson, 2001), architectuur (Sixsmith, 1986) en voorzieningen (Sixsmith, 1986) genoemd.

Met name de factor geslacht lijkt in de literatuur naar voren te komen als een grote invloed op de betekenis van thuis (Mallet, 2004). Volgens haar literatuurstudie zijn er zelfs artikelen die beweren dat mannen en vrouwen tegenovergestelde betekenissen van thuis hebben. Hierbij moet als kanttekening worden geplaatst dat het begrip thuis in deze artikelen voornamelijk de schaal van 'huis' gebruiken, en niet – zoals in deze thesis – een groter schaalniveau zoals een dorp of wijk.

De betekenissen van thuis worden door Gustafson (2001) onderverdeeld in drie categorieën van betekenis: 'self', 'others' en 'environment'. Gustafson verwijst ook naar Sixsmith (1986), die andere termen gebruikt: persoonlijke, sociale en fysieke factoren. De categorieën van Gustafson (2001) zijn door hem in een model geplaatst (figuur 1).

P. Gustafson

Figuur 1: Betekenissen van plekken voor het individu (Gustafson, 2001)

Naast de drie hoofdcategorieën zijn er ook categorieën die er tussenin zitten: 'self-others', 'environment-self', 'others-environment' en 'self-others-environment'. Deze categorieën beschrijven de relatie tussen de afzonderlijke categorieën.

Het theoretisch model zoals weergegeven in figuur 1 is een belangrijk onderdeel van deze thesis. Daarom is het belangrijk om dit figuur goed uit te leggen. De categorieën van figuur 1 worden hieronder uitgebreid beschreven.

Self

In de categorie self zijn vier thema's geplaatst: levenspad, emotie, activiteiten en zelf-identificatie. Bij het levenspad gaat het om de plaatsen waar een individu voor een lange periode heeft geleefd, of vaak naar terugkeert. Het levenspad is vaak gerelateerd aan

belangrijke fases in het leven (kind, puberteit, ouderschap) en wordt uitgedrukt als ervaring of herinnering. Bij emotie gaat het vaak om een gevoel van veiligheid en thuis dat mensen hebben bij hun woonplaats. Bij activiteiten gaat het om de associatie van plaatsen met het werk of de ontspanningsactiviteiten van een individu. Bij zelf-identificatie wordt de plaats door een individu vaak gebruikt om aan anderen te vertellen wie ze zijn. Soms voelt het individu ook dat hij/zij de plaats representeert.

Self-others

In de categorie self-others zijn drie thema's geplaatst: de relatie tussen het individu en anderen, herkenning & anonimiteit en het ontmoeten van anderen. De relaties die een individu met anderen (vrienden, kennissen, familie) heeft kan invloed hebben op de betekenis die iemand toekent aan een plaats. Ook kunnen deze relaties een 'sense of community' creëren. Bij herkenning gaat het om het herkend worden en het herkennen van anderen in de gemeenschap. Sommige mensen zijn echter meer op zichzelf en verkiezen een manier van leven in betrekkelijke anonimiteit. Bij het ontmoeten van anderen moet gedacht worden aan ontmoetingen met mensen van buitenlandse afkomst, of in andere zin anders dan de persoon zelf.

Others

Bij de categorie others worden plaatsen geassocieerd met anderen zonder er sociale relaties zijn of ontmoetingen hebben plaatsgevonden. De betekenis van de plaats wordt dan bepaald door de vermeende karaktertrekken en het gedrag van zijn inwoners. Vaak worden dit soort betekenissen gekenmerkt door stereotypen en vergelijkingen tussen 'wij'/'hier' en 'zij'/'daar'.

Others-environment

Bij de categorie others-environment moet gedacht worden aan zaken zoals de algemene sfeer van een plaats, of het type bewoner aan de hand waarvan een plaats wordt beschreven (bijvoorbeeld een immigrantenwijk).

Environment

In de categorie environment zijn vier thema's geplaatst: de fysieke omgeving, de symbolische of historische omgeving, de institutionele omgeving en de fysieke locatie. De fysieke omgeving gaat zowel over de natuurlijke omgeving en verschillende natuurlijke omstandigheden (het weer, seizoenen) als over de bebouwde omgeving. De symbolische of historische omgeving behelst vooral zaken zoals kenmerkende eigenschappen of evenementen van een plaats. De institutionele omgeving gaat over de associatie van

plaatsen met politieke/democratische instituten. Een goed voorbeeld hiervan is een land (zoals Nederland) maar een plaats kan ook worden gekenmerkt als een bepaald 'type' plaats (bijvoorbeeld een havenstad). Als een plaats wordt geassocieerd met een fysieke locatie dan wordt meestal de verbinding gelegd met de locatie van de plaats op de aarde, en de afstand tot andere plaatsen.

Environment-self

In de categorie environment-self zijn vijf thema's geplaatst: de kennis van de plaats, het veranderen van de omgeving door de persoon zelf, de kansen die de omgeving biedt, de lokalisatie van de plaats en burgerschap. Een individu kan formele kennis (geografisch, historisch) hebben van een plek, maar ook zichzelf vertrouwd voelen in de omgeving door de ervaringen die er zijn opgedaan. Bij het veranderen van de omgeving moet bijvoorbeeld worden gedacht aan het bouwen van een huis of het verbouwen van landbouwproducten. Daarnaast kan een omgeving kansen bieden, bijvoorbeeld voor het uitvoeren van bepaalde activiteiten of voor persoonlijke ontwikkeling. Ook kan lokalisatie van de plaats een rol spelen. Hiermee wordt in dit geval de relatie van de plaats tot het individu bedoeld. Dus de absolute en relatieve afstand tot het individu in plaats van tot een andere plaats. Tot slot kan burgerschap, met bijkomende rechten en plichten, onderdeel uitmaken van deze categorie.

Self-others-environment

In deze categorie bevinden zich die zaken die een relatie kunnen hebben met alle drie de hoofdcategorieën. Hierbij moet gedacht worden aan drie thema's: burgerschap, anonimiteit en tradities, organisaties & verenigingen. Burgerschap en anonimiteit zijn bij andere categorieën al uitgelegd. Tradities worden vaak beleefd door een persoon samen met anderen in een bepaalde ruimtelijke context. Verder kan een individu als onderdeel van zijn burgerschap samen met anderen deel uitmaken van een lokale organisatie of vereniging. Ook hier is een samensmelting van de drie hoofdcategorieën te bespeuren.

Naast het bepalen van de positie van een individu op het model in figuur 1 is het volgens Gustafson (2001) belangrijk om verder te analyseren. Hij komt met vier onderliggende dimensies van betekenis van plaats: onderscheiding, waardering, continuïteit en verandering.

Onderscheiding

Een plaats is betekenisvol als deze een identificeerbare, te onderscheiden territoriale eenheid is. Onderscheid maken is nodig om te kunnen categoriseren en om grenzen te kunnen trekken. Naast het onderscheiden van plaatsen is ook het benadrukken van

overeenkomsten tussen plaatsen belangrijk om te kunnen zeggen wat voor soort plaats het is. Ook dit is een manier van categoriseren.

Waardering

Aan het onderscheiden van plaatsen liggen vaak normatieve argumenten ten grondslag. Hierbij worden positieve of negatieve waarderingen van een plaats uitgesproken. De waardering van een plaats is ook belangrijk voor de betekenis van die plaats; een sterke positieve of negatieve waardering van een plaats kan invloed hebben op de mate van persoonlijke betrokkenheid bij een plaats. Zelfs als iemand geen persoonlijke relatie heeft met een plaats kan de plaats toch van persoonlijk belang zijn door een sterke positieve of negatieve waardering.

Continuïteit

Betekeningen van een plaats worden vaak mede door de tijd vormgegeven. Het levenspad van een individu kan kruisen met een plaats, waardoor de plaats voor dat individu betekenis krijgt. Een plaats kan veel betekenis krijgen als dit op regelmatige basis gebeurt, of wanneer iemand voor langere tijd in een plaats woont, vooral gedurende de levensstages genoemd in de categorie 'self'. Hiernaast kan continuïteit ook gevonden worden in plaatsgebonden sociale relaties, de historische omgeving en lokale tradities.

Verandering

Niet alleen kunnen betekenissen van plaatsen mede door de tijd worden vormgegeven, ze kunnen ook mede door de tijd worden veranderd. Dit kan zowel door exogene als door endogene factoren gebeuren. Individuen spelen hier af en toe een actieve rol in. Ze proberen zich plaatsen 'eigen' te maken door het aangaan van sociale contacten, het verwerven van kennis over de plaats of door het fysiek veranderen van de plaats.

Naast de thema's uit het theoretisch model van Gustafson (2001) zijn er nog meer wetenschappers die "het gevoel van thuis" hebben opgedeeld in thema's. Seamon (1979) in Windsong (2009) onderscheidt vijf verschillende thema's: geworteldheid, warmte, het "op je gemak voelen", regeneratie en toe-eigening. Hierbij is geworteldheid de macht om je thuis en je leefomgeving in te richten naar je eigen gewoontes en behoeftes. Met warmte wordt een vriendelijke, zich om elkaar bekommerende en ondersteunende atmosfeer bedoeld. Volgens Seamon is dit nodig voor een succesvol thuis. Met het "op je gemak voelen" wordt de vrijheid om te zijn wie je bent bedoeld. Regeneratie slaat op de herstellende functie van thuis, waar je bijvoorbeeld na een lange werkdag lekker op de bank tv kan zitten kijken of kan slapen zonder dat je hierin onderbroken wordt. En tot slot, toe-eigening gaat over een gevoel van bezit, controle en privacy van je thuis. Het is opvallend te noemen dat Seamon &

Windsong het begrip geworteldheid (rootedness) omschrijven zoals hierboven. De meeste sociale wetenschappers hebben hele andere associaties met dit begrip. Zo wordt geworteldheid vooral omschreven als een soort vermeende natuurlijke band die iemand heeft met een plek (Malkki, 1992).

2.2 Definities van activity spaces

Activity space gaat over de ruimte waarin het leeuwendeel van iemands activiteiten plaatsvindt (Holloway & Hubbard, 2001). Een andere definitie komt van Golledge & Stimson (1997). Zij beweren dat een activity space de verzameling van alle locaties waarbinnen een individu directe contacten heeft als gevolg van zijn/haar dagelijkse activiteiten.

De grootte van de activity space van een individu kan een indicator zijn van transport- of mobiliteits nadelen of –voordelen; iemand met een grote activity space heeft een transportvoordeel ten opzichte van iemand met een kleine activity space. Het bezitten van een eigen auto heeft een grote invloed op de grootte van iemands activity space (Kamruzzaman & Hine, 2011). De grootte van iemands activity space kan ook invloed hebben op de participatie van die persoon in de samenleving. Immers, hoe groter de activity space, hoe meer mogelijkheden voor iemand om mee te doen met activiteiten, zelfs als ze wat verder weg zijn.

Onderzoek in stedelijke gebieden heeft aangetoond dat een gebrek aan participatie in activiteiten bevorderend kan werken voor sociale uitsluiting (Burchardt et al., 1999, 2002). Andere resultaten van onderzoek uit stedelijke gebieden tonen aan dat transport, of mobiliteit, een belangrijke factor kan zijn in de sociale cohesie van een gemeenschap, omdat het mensen in staat stelt om te reizen en om te participeren in activiteiten (Church et al., 2000; Hine and Mitchell, 2001; Social Exclusion Unit, 2003).

Omdat activity spaces relatief zijn moeten ze worden uitgelegd in relatie tot de bredere context van activiteiten van anderen die in hetzelfde gebied wonen (Jain and Guiver, 2001; Stanley and Vella-Brodrick, 2009). Bijvoorbeeld, inwoners van een sterk stedelijk gebied hebben mogelijk een kleinere activity space dan inwoners van een gebied op het platteland, omdat er meer activiteiten, diensten of goederen beschikbaar zijn in een kleiner gebied in een stedelijke omgeving.

Er zijn drie factoren die de grootte van activity spaces bepalen: persoonlijke omstandigheden (bijvoorbeeld een handicap, inkomen), toegang tot reismogelijkheden (bijvoorbeeld het bezit van een eigen auto, het sluiten van een treinstation) en toegang tot mogelijkheden (bijvoorbeeld de opening van een nieuw winkelcentrum) (Casas, 2007; Cass et al., 2005; Gray et al., 2006; Schönfelder, 2001).

Sommige activiteiten zijn stationair in tijd en ruimte (bijvoorbeeld werk op het kantoor, met vaste werktijden op vaste dagen op een vaste locatie). Deze activiteiten worden 'pegs' genoemd (Cullen and Godson, 1975; Parkes and Thrift, 1980). Sommigen zeggen dat de hoeveelheid tijd tussen twee opeenvolgende pegs, samen met de snelheid van reizen, de belangrijkste factor is voor de grootte van de activity space. Kamruzzaman & Hine (2011)

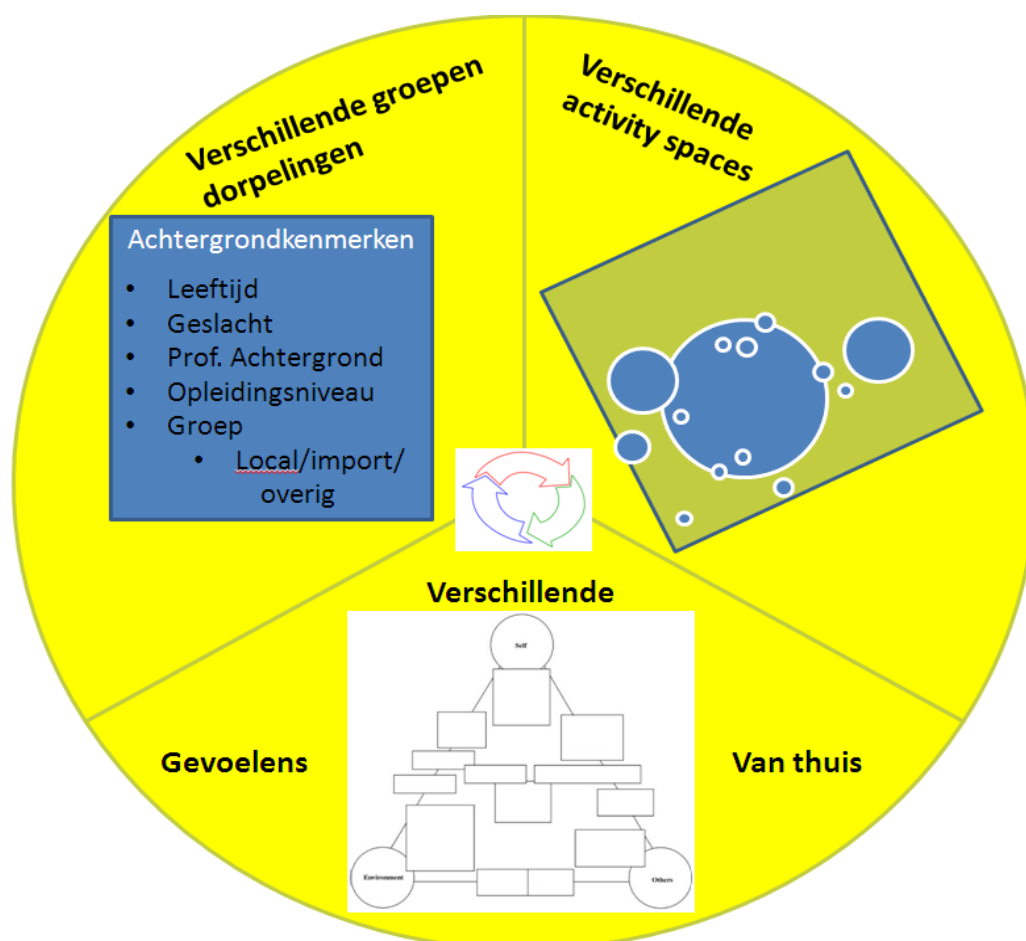
beweren echter dat dit niet noodzakelijkerwijs waar hoeft te zijn omdat bepaalde groepen (bijvoorbeeld gepensioneerden, werklozen) wellicht niet ver kunnen reizen hoewel ze mogelijk meer tijd hebben tussen twee opeenvolgende pgs. Door een aantal andere factoren, zoals inkomen, wordt de grootte van hun activity space beperkt. Dit kan met name het geval zijn in plattelandsgebieden door een grotere afhankelijkheid van de auto (McDonagh, 2006).

De type activiteiten die gebruikt worden voor het creëren van categorieën in een activity space kunnen uiteen lopen. Hine et al. (2012) gebruikt de categorieën werk, sociaal, recreatie, winkelen, voedsel, gezondheid en overig.

Kamruzzaman et al. (2011) gebruikt categorieën die grotendeels hiermee overeenkomen in zijn onderzoek naar activity spaces van studenten: studie, sociaal, recreatie, eten en drinken buiten de deur, werk en winkelen.

2.3 Conceptueel model

Op basis van wat eerder is besproken in hoofdstuk 2 is voor dit onderzoek het volgende conceptueel model opgesteld (figuur 2). De pijlen betekenen in het midden 'heeft' of 'hebben'.

Figuur 2: Conceptueel model

Het idee in dit conceptueel model is dat verschillende groepen dorpingen ook verschillende activity spaces en een ander gevoel van thuis hebben. Verder kan het zo zijn dat mensen die zich ergens, na er jaren gewoond te hebben, heel erg thuis voelen en zichzelf uiteindelijk als een 'local' gaan beschouwen. Andersom is dit ook denkbaar: als iemand zichzelf ergens na verloop van tijd ergens helemaal niet meer thuis voelt dan kan een omgekeerd proces plaatsvinden. Daarom is het conceptueel model opgesteld als een soort van cyclisch proces.

2.4 Hypotheses / verwachtingen

Door gevoelens van nostalgie en een gevoel voor de geschiedenis van het dorp is er een sterk gevoel van emotionele geworteldheid onder mensen die al langere tijd in een plek wonen (Corcoran, 2002). Hierdoor is de verwachting dat locals een ander gevoel van thuis bij Jelsum hebben dan import. Er wordt met name verwacht dat er meer locals bovenin het model van Gustafson (2001) kunnen worden geplaatst, in de categorie 'zelf', waar levenspad en zelf-identificatie in staan.

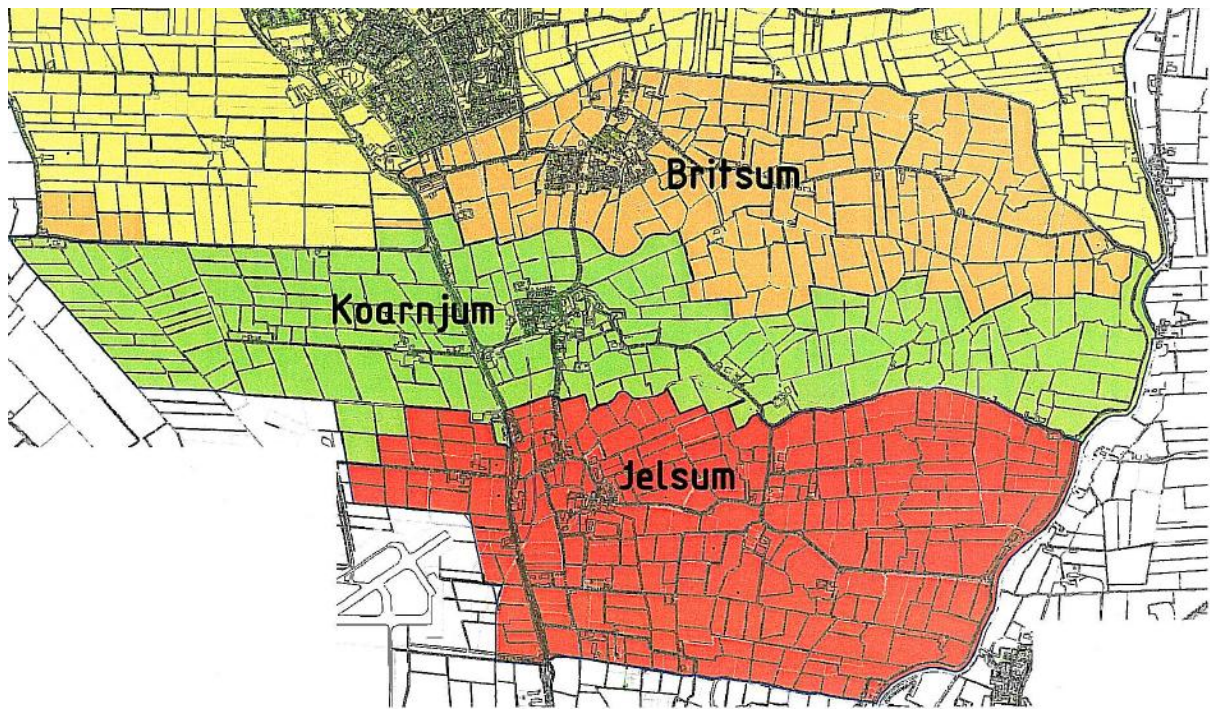
In lijn met Mallet (2004), Manzo (2005) en Gustafson (2001) wordt verder verwacht dat de achtergrondkenmerken 'leeftijd', 'geslacht', 'opleidingsniveau' en 'professionele achtergrond' invloed hebben op het gevoel van thuis. Het is echter op voorhand niet mogelijk te zeggen waar dit in het model van Gustafson (2001) zal zijn.

Hoofdstuk 3: Methodologie

3.1 Definities van concepten zoals gebruikt in deze thesis

Het onderzoeksgebied Jelsum:

Het postcodegebied zoals in rood is aangegeven in onderstaand figuur 3. Jelsum wordt in deze thesis dus gezien als een plek met administratieve grenzen.

Figuur 3: Postcodegebied Jelsum (gemeente Leeuwarderadeel, 2011)

Local/import/overig:

De groep waarin een respondent zichzelf plaatst. De definitie van deze groep is aan de respondenten overgelaten. Er is gekozen voor deze manier van definiëren omdat een definitie vanuit de onderzoeker de schijn van vooringenomenheid zou kunnen wekken. Als bijvoorbeeld de definitie van een local wordt gesteld op 'iemand die 10 jaar of langer ergens woont' dan vallen de mensen die er 9 jaar wonen en goed geïntegreerd zijn buiten die categorie. Dit terwijl sommige mensen die er al 20 jaar wonen het gevoel kunnen hebben dat ze import zijn.

Activity space:

De plaats(en) waar een individu het meest op gericht is op basis van zijn of haar wekelijks wederkerende activiteiten buiten het dorp (Jelsum). Er is gekozen voor deze definitie omdat deze goed te gebruiken is in deze thesis. Dagelijkse activiteiten van mensen zullen zich

voornamelijk beperken tot hun eigen huis, terwijl onder wekelijkse activiteiten vaak onder meer werk, studie, boodschappen, sport of ontspanning wordt verstaan.

Er is verder besloten om alleen activiteiten buiten het dorp te gebruiken in deze thesis. Dit is gedaan om de verschillen in de activity space tussen verschillende groepen te kunnen identificeren. Immers, alle respondenten hebben dezelfde woonplaats dus kan deze woonplaats niet als een verschil worden aangemerkt. Bovendien heeft Jelsum weinig voorzieningen, waardoor het aannemelijk is dat een groot deel van de activity spaces van de respondenten zich buiten het dorp laat plaatsen.

Home (thuis):

De betekenis van Jelsum zoals beschreven door de respondenten. Er is gekozen voor deze definitie omdat het gevoel van thuis van elke respondent anders kan zijn. Het is daarmee een begrip dat per individu een verschillende betekenis kan hebben. Hierbij wordt het schaalniveau van het dorp gebruikt.

3.2 Methode van dataverzameling

In dit onderzoek is alleen gebruik gemaakt van interviews als methode van dataverzameling.

3.2.1 Interviews

De methode van dataverzameling die dit onderzoek gebruikt wordt is het afnemen van interviews.

Om de onderzoeksvragen te kunnen beantwoorden is informatie over individuele, persoonlijke ervaringen nodig van de respondenten (Hutter et al., 2011). Daarom is gekozen voor interviews. De interviews zijn bedoeld om meer specifieke data, toepasbaar op Jelsum, over de concepten 'activity space' en 'thuis' te verzamelen en om de verschillende groepen dorpelingen te identificeren. In de interviews is geprobeerd om de inwoners van Jelsum zelf te laten bepalen of ze zich rekenen tot de groep 'locals', 'import' of wellicht geen van beiden. Daarnaast is geprobeerd om de respondenten te plaatsen in het model van Gustafson (2001) over betekenissen van plekken voor het individu dat in het theoretisch kader aan de orde is gekomen. Ook is geprobeerd om per respondent activity spaces op te tekenen. Tot slot is geprobeerd om het levenspad, of de woongeschiedenis van de respondenten te achterhalen.

3.2.2 Interviewvragen

Op basis van de onderzoeksvragen, de literatuur in het theoretisch kader en aanvullende literatuur is een lijst met interviewvragen opgesteld.

Achtergrondinformatie (Gustafson, 2001)

Geslacht

Leeftijd

Opleidingsniveau/professionele achtergrond (wat voor werk/opleiding heeft u in het verleden gehad en wat voor werk/opleiding doet u nu?)

Gevoel van thuis

Wat is het eerste waar u aan denkt als u denkt aan Jelsum? Wat vindt u van Jelsum? Waarom? Welke gevoelens komen bij u naar boven wanneer u aan Jelsum denkt? (Manzo, 2005) Wat zijn de redenen dat u in Jelsum woont? Welke associaties heeft u met Jelsum? Waarom? Wat vindt u positief en wat vindt u negatief wanneer u denkt aan Jelsum? (Manzo, 2005) Waarom?

Levenspad

Waar heeft u in uw leven gewoond en hoe lang? Hoe vaak bent u verhuisd sinds u uit het ouderlijk huis bent vertrokken? (Manzo, 2005) Hoe oud was u toen u in Jelsum kwam wonen? Hebt u ook nog ergens anders gewoond? Van hoe oud tot hoe oud hebt u in Jelsum gewoond? (Knez, 2006) Als u kinderen heeft, zijn die dan ook geboren terwijl u in Jelsum woonde?

Groep

Vindt u dat u een 'local' bent of 'import'? Of misschien geen van beide? Waarom? Wat maakt iemand 'local' of 'import'? Zijn er dorpingen die niet onder 1 van beide noemers vallen? Hoe zouden die dan moeten worden aangeduid? Waarom? Bent u ook betrokken bij een lokale organisatie? Welke? Hoe?

Activity space

Zijn er activiteiten buiten het dorp die u op wekelijkse basis onderneemt? Welke activiteiten zijn dat? Hoe vaak onderneemt u deze activiteiten? Hoe ver (in kilometer en in reistijd) zijn deze activiteiten verwijderd van Jelsum? Hoe lang duren deze activiteiten (excl. reistijd)? Waarom onderneemt u deze activiteit(en) daar en niet ergens anders?

Op basis van bovenstaande interviewvragen zijn de onderstaande vragen geformuleerd. Deze vragen zijn meer gestroomlijnd en daarom beter geschikt voor interviews. De bovenstaande interviewvragen zijn wel erbij gehouden, om eventueel door te vragen over een onderwerp waar de respondent moeite heeft om direct antwoord op te geven.

Achtergrondinformatie

Geslacht:

Leeftijd:

Opleidingsniveau/professionele achtergrond:

Gevoel van thuis

Ik ga u nu een vraag stellen. Bij deze vraag is het belangrijk dat u niet te veel nadenkt, maar direct vanuit uw gevoel een antwoord geeft. De vraag luidt: 'Wat is het eerste waar u aan denkt als u denkt aan Jelsum?' Eventueel: Wat bedoelt u daarmee? Voelt u zich thuis in Jelsum? Wat maakt Jelsum uw thuis? (met het antwoord)

Levenspad

Kunt u aangeven waar u in uw leven heeft gewoond en hoe oud u was toen u daar woonde?

Heeft u ook kinderen?

Waar woonde u toen uw kinderen geboren werden?

Hoe vaak bent u verhuisd sinds u uit het ouderlijk huis vertrokken bent?

Groep

Vindt u dat u een local bent of import? Of misschien geen van beide? En wat maakt iemand dan een local of import volgens u?

Bent u ook betrokken bij lokale organisaties?

Activity space

Bij deze vraag wil ik proberen om uw activiteitenruimte in kaart te brengen. In deze activiteitenruimte komen alle activiteiten die u op wekelijkse basis buiten het dorp onderneemt. Ze moeten dus (bijna) elke week plaats vinden en niet in Jelsum zijn. Kunt u uw activiteitenruimte voor mij beschrijven? En deze activiteiten die u beschrijft, waar vinden die plaats? Waarom onderneemt u deze activiteiten daar en niet ergens anders?

Met uitzondering van de data verkregen over het levenspad van de respondenten is bijna alle verzamelde data gebruikt in dit onderzoek. Deze data is niet meegenomen vanwege tijdgebrek.

3.2.3 Respondenten

Om toegang te krijgen tot respondenten is een persoonlijke bekende als contactpersoon opgetreden. Hij was in staat om een aantal respondenten te bereiken. Daarnaast is de snowball methode gebruikt (Flowerdew & Martin, 2005, O'Leary, 2010). Bij het toepassen van de snowball methode ontstaat het risico dat veel respondenten uit hetzelfde sociale netwerk komen (Hutter et al., 2011). In een poging om dit te voorkomen is aan de respondenten gevraagd om door te verwijzen naar een andere dorpsgenoot die niet uit hetzelfde sociale netwerk komt.

De interviews hebben grotendeels plaatsgevonden in de huizen van de dorpingen. Dit is van belang om eerlijke en spontane antwoorden te krijgen. De interviews hadden een enigszins formeel en structureel karakter, omdat er van tevoren was bepaald dat er 20 tot 50 interviews moesten worden afgenomen.

Hoewel deze manier van interviewen een verlies van informatie tot gevolg kan hebben is er door tijdgebrek en een dreigende overvloed aan informatie toch voor gekozen.

De meeste interviews waren één op één, maar 6 respondenten zijn in tweetallen geïnterviewd (O'Leary, 2010). De interviews zijn opgenomen, en daarnaast zijn notities gemaakt. Opnemen heeft veel voordelen: De onderzoeker kan zich concentreren op het interview zonder dat hij van alles moet opschrijven. Hierdoor kan er een gesprek gevoerd worden, in plaats van dat er continu gepauzeerd of vertraagd moet worden. Ook zullen nuances in taal en uitspraken niet verloren gaan, en de opname kan meerdere keren worden beluisterd om te horen of je iets gemist hebt. Omdat sommige mensen misschien bezwaar hebben tegen deze manier van interviewen was er ook te allen tijde een notitieblok aanwezig (Flowerdew & Martin, 2005).

De interviews zijn geanalyseerd met behulp van het model van Gustafson (2001), waarbij de verschillende categorieën zijn gebruikt om de antwoorden van de respondenten in te delen. Gustafson heeft aangegeven dat de factoren geslacht, leeftijd, opleidingsniveau/professionele achtergrond en levenspad mogelijk van invloed zijn op de betekenis van thuis van een individu. Omdat in deze thesis gebruik gemaakt wordt van het model van Gustafson om de gegevens te analyseren wordt ook informatie over deze door Gustafson gegeven factoren verzameld.

Daarna is de positie van de respondent in het model van Gustafson (2001) bepaald. Omdat de respondenten spontaan een betekenis moeten geven aan Jelsum als een thuis kan het zijn dat ze in meerdere categorieën terecht komen. Dit is geen probleem.

Na het bepalen van de positie van de respondent in het model van Gustafson (2001) is bepaald of de respondent zichzelf als een 'local', als 'import' of als geen van beide beschouwt. Daarbij is ruimte gelaten voor een motivatie door de respondent. Hierbij is geprobeerd om meer informatie te krijgen over eventuele groepen dorpingen die tussen de twee extremen 'local' en 'import' in zitten.

Tot besluit is gevraagd naar de vorm en inhoud van de activity spaces van de respondent. Hierbij moest worden aangegeven welke activiteiten op wekelijkse basis buiten het dorp werden ondernomen. Hierbij werd de aard, de frequentie en de locatie van de verschillende activiteiten genoteerd.

3.2.4 Populatie

De totale populatie van het postcodegebied van Jelsum is 355 (CBS, 2012). Het was de bedoeling om 20 tot 50 interviews af te nemen, tenzij het punt van verzadiging eerder zou zijn bereikt (O'Leary, 2010). Het was bij dit onderzoek belangrijk om een gelijkwaardig aantal

locals en import te interviewen. Ook was het van belang om een gelijk aantal mannen en vrouwen te hebben.

Na 27 interviews begonnen de antwoorden van de respondenten zich in dusdanige vorm te herhalen dat er besloten is dat het punt van verzadiging was bereikt. Op dat moment was de verdeling local/import 11/14, en de verdeling man/vrouw was 13/14. Naast de groepen local en import kon er een groep worden toegevoegd: hybride. Hier konden 2 respondenten in worden geplaatst.

3.2.5 Ethische overwegingen

Omdat dit onderzoek niet over een gevoelig onderwerp gaat hoeven er niet veel ethische overwegingen te worden besproken. Desalniettemin kan geen enkel onderzoek waarbij interviews worden afgenomen de ethische overwegingen totaal negeren. Gedurende dit onderzoek is er op gelet dat mensen alleen op vrijwillige basis participeren, zonder enige druk van buitenaf. Ook is anonimiteit en vertrouwelijkheid van de respondenten gegarandeerd. Verder zal geen van de respondenten worden beschadigd voor het geven van hun meningen.

Tot slot kan het gebeuren dat het gevoel van thuis dat mensen bij Jelsum hebben beïnvloed wordt door een interview. Zo kan een interview mensen aanzetten om na te denken over de betekenis van Jelsum, terwijl de betekenis van Jelsum voor het interview een gegeven was, een onberedeneerd gevoel. Dit kan zowel positieve als negatieve effecten hebben.

3.3 Eerste analyse

Direct na het afnemen van de interviews is een basisbestand gecreëerd met daarin de basisgegevens van de respondenten. Er is dus niet gewacht totdat alle interviews zijn afgenomen. In dit basisbestand zijn de respondenten daarnaast genummerd.

3.3.1 Transcripties

De interviews zijn ook direct nadat ze zijn afgenomen getranscribeerd. Wederom is hier niet gewacht totdat alle interviews zijn afgenomen. Dit heeft verschillende voordelen (Hutter, 2011). Zo is het mogelijk om al vroeg in de fase van dataverzameling zaken te identificeren die nader onderzocht dienen te worden in andere interviews. Ook is het mogelijk om nieuwe groepen respondenten te vinden die in eerste instantie niet waren geselecteerd.

Bijvoorbeeld een nieuwe groep naast de groepen 'import' en 'local'. Verder kan op deze manier het punt van verzadiging makkelijker worden herkend, waardoor geen extra tijd verloren gaat met het afnemen van meer interviews. Hierdoor werd na 27 interviews duidelijk dat het punt van verzadiging was bereikt. Tot slot is het door deze manier van werken mogelijk om in een vroeg stadium mogelijke problemen te signaleren en aan te pakken en te reflecteren op de kwaliteit van de data.

Vanwege tijdgebrek zijn de transcripten niet een exacte kopie van het interview geworden, maar de grote lijnen van het interview zijn zeker intact gebleven. Zaken als lichaamshouding, denkpauzes en het gebruik van ‘vulwoorden’ zoals ‘emmm’ en ‘uuuu’ zijn niet opgenomen worden in het transcript. Het gaat vooral om de informatie die door de respondent wordt overgedragen, en niet om bepaalde spraakmechanismen (Hutter et al., 2011). Hierbij is geselecteerd: als informatie geen betrekking heeft op het onderzoek dan is deze informatie weggelaten uit het transcript.

3.3.2 De ontwikkeling van codes

Tijdens en na het transcriberen zijn codes ontwikkeld. Er is gekozen voor handmatige datacodering en –analyse om de kwaliteit van het kwalitatieve onderzoeksproces te waarborgen, en om te voorkomen dat de codering mogelijk in een routine zou vervallen (Morse, 2002).

Het ontwikkelen van codes is gedaan aan de hand van de antwoorden die de respondenten hebben gegeven op de vragen onder de thema’s ‘gevoel van thuis’ en ‘groep’. Ook is het model van Gustafson (2001) hierbij gebruikt. Er is dus gebruik gemaakt van zowel inductieve (Gustafson, 2001) als deductieve (uit interviews) manieren van het ontwikkelen van codes (Hutter, 2011). De inductieve codes zijn ontwikkeld door de transcripten door te nemen. Hierbij is gekeken of een bepaalde code in meerdere interviews werd genoemd. Ook is gekeken of de bepaalde inductieve code door de respondent belangrijk werd gevonden. Omdat de interviews niet diep in gingen op de emoties van de respondenten en omdat de meeste antwoorden kort waren is het niet nodig bevonden om de data uitgebreid te bestuderen en gebruik te maken van annotatie (Hutter, 2011); elk transcript twee keer doornemen was voldoende.

De op een deductieve manier ontwikkelde codes die niet werden teruggevonden in de transcripten zijn verwijderd. Daardoor komen niet alle categorieën van Gustafson (2001) in het codeboek voor. Het codeboek, met een schaal van abstract naar concreet, is een tabel met alle relevante codes die zijn ontwikkeld in dit onderzoek (tabel 1). Het onderstaande model is gedeeltelijk gebaseerd op het voorbeeld van een codeboek dat wordt gegeven in het boek van Hutter (2011).

Abstract |-----| **Concreet**

Interviewthema	Type	Code	Betekenis	Voorbeeld uit de interviews
Gevoel van thuis	Deductief	Levenspad, emotie, activiteit, zelfidentificatie	Zie hoofdstuk ‘theoretisch kader’	‘het is mijn geboortedorp’
	Deductief	Lokalisatie	Zie hoofdstuk ‘theoretisch kader’	‘het is maar 3 kilometer van Leeuwarden’

	Deductief	Kansen	Zie hoofdstuk 'theoretisch kader'	'het is dichtbij de stad en toch buiten de stad'
	Deductief	Fysieke omgeving, onderscheidende elementen, instituties, type plek, lokalisatie	Zie hoofdstuk 'theoretisch kader'	'Veel groen'
	Deductief	Atmosfeer, straatleven	Zie hoofdstuk 'theoretisch kader'	'Rust'
	Deductief	Type bewoner	Zie hoofdstuk 'theoretisch kader'	'Ze zijn hier veel kouder dan in Brabant'
	Deductief	Herkenning / anonimiteit	Zie hoofdstuk 'theoretisch kader'	'ons kent ons'
	Deductief	Vrienden, familie, sociale relaties, gemeenschap	Zie hoofdstuk 'theoretisch kader'	'mijn dochter is de reden dat we hier zijn komen wonen'
	Inductief	Vliegtuigen / vliegveld	Door de nabijheid van de vliegbasis van defensie vliegen er met regelmaat militaire vliegtuigen over het dorp	Zie code
	Inductief	Dekemastate	Een van de eerste stenen huizen van het dorp. Het is ingericht zoals een woonhuis er rond 1930 uit moet hebben gezien. Het is tevens de grootste	Zie code

			toeristische trekpleister van het dorp	
Groep	Deductief/ Inductief	Local/import/hybride	De groep waarin de respondent zichzelf plaatst	Zie code

Tabel 1: Codeboek

3.3.3 Categorisering

Na het creëren van een codeboek zijn de codes gecategoriseerd van concreet naar abstract (tabel 2). Dit is op basis van het model van Gustafson (2001) en de interviews gedaan. Hierbij is het model in het boek van Hutter (2011) als uitgangspunt genomen. De antwoorden van de respondenten (eerste kolom) hebben betrekking op de antwoorden die door de respondenten zijn genoemd als eerste associatie op de interviewvraag met het thema 'gevoel van thuis'. De meeste respondenten gaven meerdere antwoorden op de interviewvragen die betrekking hadden op het gevoel van thuis (zie hoofdstuk 3.2.2). Omdat er volgens Gustafson (2001) spontaan een betekenis moest worden gegeven is besloten om alleen het eerste antwoord dat werd gegeven te gebruiken in de analyse. Verdere antwoorden zijn wel meegenomen in de transcripten.

Het gemeenschappelijk kenmerk (tweede kolom) groepeerde de antwoorden van de respondenten door gemeenschappelijke kenmerken die gekoppeld kunnen worden aan het model van Gustafson (2001). De termen in de kolom categorie (derde kolom) zijn ook afkomstig uit het model van Gustafson (2001). Deze kolom geeft aan in welke categorie de antwoorden van de respondenten uit dezelfde rij geplaatst kunnen worden.

Concreet |-----| **Abstract**

Antwoorden van respondenten	Gemeenschappelijk kenmerk	Categorie
'Geboorteplaats', 'roots'	Levenspad, emotie, activiteit, zelfidentificatie	Zelf
'Buiten, en toch dicht bij de stad',	Lokalisatie/kansen	Lokalisatie/kansen
'Dorps', 'een beschermd dorpsgezicht', 'mooie omgeving', 'Dekemastate', 'uitzicht', 'ruimte', 'groen'	Fysieke omgeving, onderscheidende elementen, instituties, type plek	Omgeving
'Gezellig', 'rust', 'lager tempo dan in de stad', 'stil',	Atmosfeer, straatleven	Atmosfeer
'De mensen hier zijn veel kouder dan in Brabant'	Type bewoner	Type bewoner
'Saamhorigheid', 'Vlakbij mijn dochter'	Vrienden, familie, sociale relaties, gemeenschap	Sociale relaties

Tabel 2: Categorisering van codes

Hoofdstuk 4: Resultaten

De verzamelde data is vervolgens met elkaar vergeleken. Er is gekeken of er een verband bestaat tussen de achtergrondkenmerken van een individu, de betekenis(sen) van Jelsum als een thuis en de activity spaces van de mensen.

4.1 Algemene analyse gevoelens van thuis

De antwoorden die door de respondenten werden gegeven leken, voordat ze gecategoriseerd werden, zeer divers. Zoals te zien is in tabel 2 in hoofdstuk 3.3.3 is dit echter schijn gebleken. Het leeuwendeel van de respondenten (21 van de 27) gaf een antwoord dat kon worden geplaatst in ofwel de categorie atmosfeer ofwel de categorie omgeving, wat een hoge graad van homogeniteit suggereert. Andere antwoorden die werden gegeven konden worden geplaatst in de categorieën zelf, sociale relaties en type bewoner. Één van de respondenten gaf een antwoord dat precies tussen twee categorieën (lokalisatie en kansen) in viel. Omdat hierdoor deze twee categorieën zijn samengevoegd konden de respondenten in dit onderzoek in slechts zes van de mogelijk dertien categorieën geplaatst worden. Ook dit gegeven suggereert een laag niveau van heterogeniteit.

Naast de categorieën waarin de antwoorden geplaatst konden worden kan ook gekeken worden naar de antwoorden zelf. In sommige onderzoeken wordt een top 10 gepresenteerd. In dit onderzoek echter is dit niet zinvol. Dit komt omdat er door de 27 respondenten 13 unieke antwoorden zijn gegeven. Daarvan is 'rust' verreweg het meest genoemd (10 keer). Op grote afstand staat 'gezellig' of 'gemoedelijk'. Deze antwoorden zijn samen 3 keer genoemd. Verder zijn er 3 antwoorden die 2 keer zijn genoemd, te weten 'dorps', 'geboorteplaats/-dorp' en 'groen'. Daarnaast zijn er 8 unieke antwoorden, die door slechts 1 respondent zijn genoemd.

4.2 De invloed van achtergrondkenmerken op gevoelens van thuis

Tijdens de interviews zijn er een aantal achtergrondkenmerken verzameld, namelijk leeftijd, geslacht, opleidingsniveau, professionele achtergrond en groep. Deze achtergrondkenmerken kunnen volgens de literatuur invloed hebben op de betekenis(sen) van thuis van een individu.

Leeftijd

Veel van de respondenten (22 van de 27) waren ouder dan 45. Bovendien was meer dan de helft (14 van de 27) ouder dan 60. Omdat er in de data wel sprake was van enige clustering is er toch voor gekozen om een aantal leeftijdsgroepen te maken.

Groep 1: 16 t/m 30 jaar (5 respondenten)

Groep 2: 48 t/m 58 jaar (8 respondenten)

Groep 3: 63 t/m 71 jaar (9 respondenten)

Groep 4: 75 + jaar (5 respondenten)

De betekenissen van thuis van deze groepen zijn vergeleken met de gevoelens van thuis die zijn beschreven in hoofdstuk 4.1. Groepen 1 tot en met 3 gaven redelijke overeenkomsten weer met de algemene trend, waarbij het grootste deel van de respondenten kon worden geplaatst in de categorieën omgeving en atmosfeer. Groep 4 bleek echter een grote uitzondering. In deze groep ontbrak de categorie omgeving.

Geslacht

Onder de respondenten bevonden zich ongeveer evenveel mannen als vrouwen (13 om 14). Beide groepen staan hieronder in tabel 3 ter illustratie weergegeven. De tabel is opgesteld door een vergelijking van deductieve subgroepen te maken (Hutter, 2011).

Thuisgevoel	Vrouwen	Mannen
Omgeving	4	4
Zelf	1	1
Atmosfeer	6	7
Sociale relaties	1	1
Type bewoner	1	0
Lokalisatie/kansen	1	0
Totaal	14	13

Tabel 3: Thuisgevoel van vrouwen en mannen

In dit onderzoek is niet naar voren gekomen dat geslacht een rol speelt bij het gevoel van thuis. De resultaten van de mannelijke en vrouwelijke deelnemers lagen zo dicht bij elkaar dat er van een onderscheidend resultaat geen sprake was. Dit zou opvallend kunnen worden genoemd aangezien er in de literatuur (met name Mallet, 2004) wordt gesproken van sterke verschillen en zelfs tegenstellingen in het gevoel van thuis tussen mannen en vrouwen. Waarschijnlijk strookt het resultaat van deze thesis niet met de theorie omdat hier het schaalniveau van thuis op het niveau van het dorp of de wijk is gesteld. In de literatuur wordt veelal het schaalniveau van het huis gebruikt. Omdat in deze thesis een ander schaalniveau wordt gebruikt dat niet zo vaak wordt toegepast kan deze bevinding een contributie zijn voor de al bestaande wetenschappelijke kennis op soortgelijke gebieden.

Opleidingsniveau / professionele achtergrond

Niet alle respondenten waren op het moment van interviewen werkzaam. Sommigen waren student of scholier, anderen waren gepensioneerd en weer anderen hadden een succesvol eigen bedrijf gehad dat zo succesvol was dat ze het hebben verkocht en daardoor niet meer hoefden te werken. Deze mensen kunnen niet goed worden meegenomen in eventuele analyses omdat het moeilijk is om hun beroep, als ze die hebben gehad, op een bepaalde manier in te delen. Om deze reden is het zinvol bevonden om vooral te kijken naar

opleidingsniveau. Opleidingsniveau is makkelijker in te delen omdat er een hiërarchie, een door de overheid bepaalde groepering, in zit. Zo kan worden gesorteerd op de volgende niveaus: Lagere school, middelbare school, MBO, HBO en WO.

Een van de opvallende resultaten is dat het leeuwendeel van de respondenten met een opleidingsniveau dat vergelijkbaar is met de middelbare school een gevoel van thuis heeft dat zich laat plaatsen in de categorie atmosfeer. Respondenten met andere opleidingsniveaus vertonen een meer heterogeen beeld. Hierbij kan nog worden vermeld dat de respondenten met het HBO als opleidingsniveau het meest heterogene beeld vertoont. Deze groep respondenten vertoont gevoelens van thuis die in vijf verschillende categorieën kunnen worden geplaatst.

Groep

Zoals eerder in deze thesis is besproken zijn er – naast de groepen die van tevoren waren vastgesteld – geen grote nieuwe groepen dorpelingen geïdentificeerd in deze studie. Een aantal van de respondenten gaf tijdens de interviews wel aan dat zij vinden dat zij onderdeel zijn van geen van beide groepen, maar er juist tussenin zitten. Hierdoor kan geopperd worden om naast de groepen local en import nog een derde groep te erkennen, namelijk een hybride groep van mensen die het gevoel hebben dat ze tussen de twee groepen inzitten.

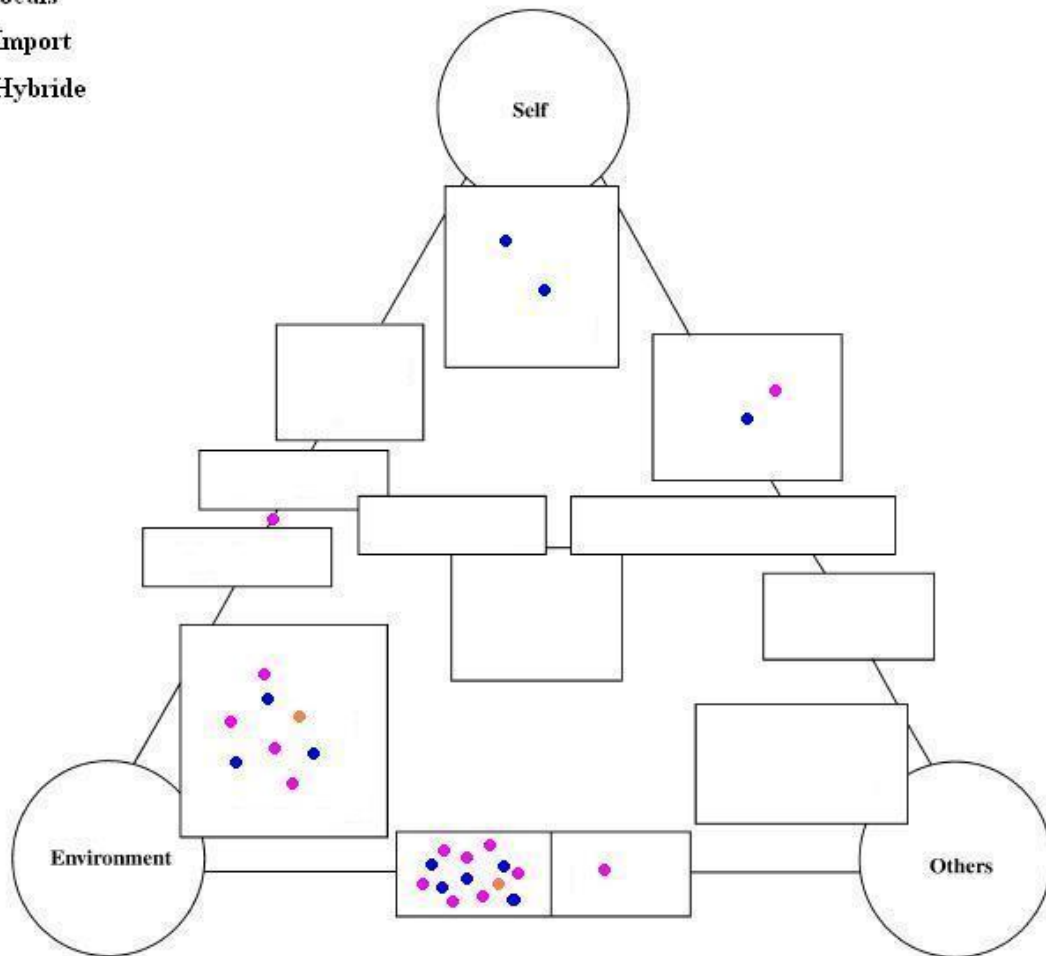
Omdat slechts 2 van de 27 respondenten aangaf tussen de twee groepen local en import in te zitten is het niet zinvol gevonden om deze groep in de analyse mee te nemen.

Overigens was het opvallend te noemen dat sommige mensen uit de 2 verschillende groepen (locals en import) anders dachten over de definitie van local en import. Zo was er een aantal locals die aangaf dat het mogelijk is om binnen een jaar local te worden als je maar actief bent in de gemeenschap. Dit terwijl er tijdens de interviews met import de indruk werd gewekt dat een aantal van hen vindt dat iemand ‘moet zijn opgegroeid’ of ‘zijn jeugd moet hebben doorgebracht’ in een bepaald dorp om als local te kunnen worden beschouwd.

Vanuit de literatuur is de suggestie gewekt dat locals en import andere associaties hebben met en anders denken over hun woonplaats. Om hier meer inzicht in te krijgen is er een vergelijking tussen deductieve subgroepen gemaakt (Hutter, 2011). Omdat er tijdens de interviews geen andere grote groepen naast ‘locals’ en ‘import’ aan het licht zijn gekomen kunnen de groepen deductief worden genoemd. De groep ‘hybride’, die voor de volledigheid wel is meegenomen in figuur 4, is immers een groep die precies tussen ‘locals’ en ‘import’ in zit.

Om deze vergelijking inzichtelijk te maken is er op basis van de antwoorden van de respondenten over het gevoel van thuis een soort van scatterplot gemaakt (zie figuur 4). Dit diagram is niet gemaakt met behulp van SPSS of andere data-analyse programma's. Daarom moet deze grafiek vooral worden gezien als een manier van visualisering van de data.

- = locals
- = Import
- = Hybride

Figuur 4: 'Scatterplot' van de betekenissen van thuis van de inwoners van Jelsum

Figuur 4 is gebaseerd op het model van Gustafson (2001) dat al in het theoretisch kader aan de orde is gekomen. Er zijn 3 groepen respondenten gecreëerd: Locals, Import en Hybride. De laatste is een categorie van respondenten die zich noch local, noch import voelen, die tijdens de interviews is ontdekt en waar uiteindelijk 2 respondenten in konden worden geplaatst.

In deze grafiek komt duidelijk naar voren dat de antwoorden van de meeste inwoners van Jelsum zichzelf linksonder laten plaatsen, bij de categorieën omgeving en atmosfeer. Er zijn echter een aantal opvallende resultaten. Één van de respondenten uit de groep import gaf een antwoord dat zich laat plaatsen tussen de categorieën 'kansen' en 'lokalisatie'. Dit komt omdat de eerste associatie van de respondent op beide categorieën betrekking had. Ook is te zien dat in de categorie 'zelf' twee locals zitten en niemand uit de groep import. Tot slot is er één respondent uit de groep import die een antwoord gaf die in de categorie 'type bewoner' kon worden geplaatst.

Uit de interviews is niet gebleken dat er een groot verschil is tussen de gevoelens van thuis tussen de verschillende groepen dorpelingen. Hierbij moet als kanttekening worden

geplaatst dat er – naast de twee reeds geformuleerde groepen ‘local’ en ‘import’ – geen grote andere groepen zijn ontdekt.

Opvallend is dat slechts 2 van de 11 locals op basis van hun eerste antwoord konden worden geplaatst in de categorie zelf. Dit lage aantal komt niet overeen met de vooraf gestelde verwachtingen. Omdat dit resultaat de literatuur tegenspreekt kan het een waardevolle toevoeging zijn aan de al bestaande wetenschappelijke kennis over dit onderwerp.

Daarnaast lijkt dit nadelig te zijn voor de mogelijkheden voor burgerparticipatieprojecten, omdat mensen die zich sterker identificeren met een plaats ook sneller geneigd zijn om deel uit te maken van een lokaal project en gemeenschapsinitiatieven te ontwikkelen (Thissen, 2011a, 2011b).

4.3 Activity spaces

Activity spaces kunnen verschillend worden weergegeven. In deze thesis is gekozen om per activiteit een activity space op te tekenen. De activiteiten zijn ingedeeld in type activiteit. Gedeeltelijk op basis van Kamruzzaman et al. (2011) en Hine et al. (2012) zijn de volgende vier typen activiteiten opgetekend: Werk/studie/school, ontspanning/recreatie, boodschappen, sociaal. Omdat mogelijk niet alle activiteiten in deze groepen passen is een extra categorie (overig) toegevoegd. Er waren niet meer categorieën nodig dan deze vijf omdat uit de interviews is gebleken dat het aantal activiteiten dat op wekelijkse basis plaatsvindt beperkt is. Verreweg het grootste gedeelte van de activiteiten van de respondenten kon worden ingedeeld in één van deze categorieën. De activity spaces van de respondenten zijn per type activiteit in een tabel gezet zodat goed te zien is welke activiteiten waar plaatsvinden.

4.3.1 Per type activiteit

Omdat Jelsum zelf weinig voorzieningen heeft is het aannemelijk dat een groot deel van de bewoners een activity space heeft die zich buiten het dorp laat plaatsen. Jelsum ligt tussen twee grotere kernen in (Leeuwarden en Stiens). Uit de interviews is gebleken dat het gros van de activiteiten buiten het dorp plaatsvindt in deze twee kernen. Tabel 4 geeft een overzicht van de activity spaces per type activiteit per respondent. In een aantal cellen van tabel 4 staat ‘nvt’. Dit staat voor ‘niet van toepassing’. Dit is ingevuld in situaties waarbij de respondent aangaf geen wekelijks wederkerende activiteit te hebben. Sommige respondenten gaven bijvoorbeeld aan gepensioneerd te zijn. Deze respondenten gaan niet op wekelijkse basis naar hun werk, school of studie, en dus is in deze kolom ‘nvt’ ingevuld.

Respondent nummer	Activity space					Totaal		
	Werk/school/studie	Boodschappen	Sociaal	Ontspanning/recreatie	Overig	Leeuwarden	Stiens	Overig
1	Leeuwarden	Leeuwarden	Leeuwarden	nvt	nvt	3	0	0
2	Leeuwarden	Leeuwarden	nvt	Leeuwarden	nvt	3	0	0
3	nvt	Stiens	Stiens	nvt	nvt	0	2	0
4	Leeuwarden	nvt	nvt	nvt	nvt	1	0	0
5	nvt	Stiens	nvt	nvt	nvt	0	1	0
6	nvt	Stiens	nvt	nvt	nvt	0	1	0
7	nvt	nvt	nvt	nvt	nvt	0	0	0
8	nvt	Stiens	nvt	Stiens / Cornjum	nvt	0	1,5	0,5
9	nvt	nvt	nvt	nvt	nvt	0	0	0
10	nvt	Stiens	nvt	Oudelije	Stiens	0	2	1
11	nvt	nvt	nvt	nvt	nvt	0	0	0
12	Leeuwarden	Leeuwarden	nvt	Leeuwarden	nvt	3	0	0
13	nvt	Stiens	nvt	Britsum	nvt	0	1	1
14	nvt	Stiens	nvt	nvt	nvt	0	1	0
15	Stiens	Leeuwarden/Stiens	Leeuwarden/Wytgaard	Leeuwarden	nvt	2	1,5	0,5
16	Leeuwarden	nvt	nvt	nvt	nvt	1	0	0
17	nvt	Leeuwarden/Stiens	nvt	nvt	nvt	0,5	0,5	0
18	Leeuwarden	Stiens	Leeuwarden	Leeuwarden	nvt	3	1	0
19	nvt	Stiens	nvt	nvt	nvt	0	1	0
20	nvt	Leeuwarden/Stiens	nvt	nvt	nvt	0,5	0,5	0
21	nvt	nvt	nvt	Leeuwarden	nvt	1	0	0
22	nvt	Leeuwarden/Stiens	nvt	nvt	nvt	0,5	0,5	0
23	Leeuwarden	Leeuwarden/Stiens	nvt	nvt	nvt	1,5	0,5	0
24	Leeuwarden	nvt	nvt	nvt	nvt	1	0	0
25	Leeuwarden	Leeuwarden	nvt	Leeuwarden	nvt	3	0	0
26	Leeuwarden	Stiens	Verskillend	nvt	nvt	1	1	1
27	Leeuwarden	Leeuwarden/Stiens	nvt	Leeuwarden	nvt	2,5	0,5	0
						27,5	16,5	4,0

Tabel 4: Activity spaces per type activiteit per respondent

Deze tabel laat zien dat het grootste gedeelte van de activiteiten van de inwoners van Jelsum plaatsvindt in Leeuwarden. Als de activity space van een individu bij een activiteit (bijvoorbeeld boodschappen of sociaal) voornamelijk op Leeuwarden gericht is dan wordt bij de 3 kolommen aan de rechterkant 1 punt toegekend aan Leeuwarden. Hetzelfde geldt voor Stiens en Overig. Als de activity space gedeeltelijk gericht is op 2 plaatsen dan hebben beide plaatsen een halve punt toegekend gekregen. Op deze manier zijn de totaalscores tot stand gekomen, helemaal rechts onderaan.

Hieronder een beschrijving van de activity spaces per activiteit.

Werk/school/studie

Met name de activity spaces van de categorie werk/school/studie is erg op Leeuwarden gericht. Dit is te verklaren door de voorzieningen die door Leeuwarden en Stiens geboden worden. Leeuwarden (95.276 inwoners, CBS, 2012a) is een grotere kern dan Stiens (7660 inwoners, CBS, 2012b). Het is vaak zo dat een grotere stad meer voorzieningen heeft dan een kleinere stad in de regio. Omdat Leeuwarden meer dan 10 maal het aantal inwoners van Stiens huisvest, kan worden aangenomen dat Leeuwarden over meer voorzieningen beschikt. Het is waarschijnlijk dat er in Leeuwarden meer banen zijn, waardoor mensen eerder in Leeuwarden aan het werk kunnen dan in Stiens. Veel respondenten gaven ook iets aan in de trend van 'mijn werk is nu eenmaal in Leeuwarden'. Het lijkt een soort vanzelfsprekendheid te zijn dat men werk vindt in Leeuwarden.

Daarnaast biedt Stiens alleen basisschoolonderwijs aan. Voor elke hogere vorm van onderwijs (middelbare school, MBO, HBO) is Leeuwarden de dichtstbijzijnde plaats. Hier zijn meerdere middelbare scholen en MBO en HBO instellingen.

Boodschappen

Tabel 4 laat verder zien dat de activity spaces van de categorie boodschappen voornamelijk gericht is op Stiens. Tijdens de interviews werd over Stiens vaak gezegd dat het wat gezelliger, kleiner en 'dorpser' is dan Leeuwarden. Het lijkt meer op Jelsum dan Leeuwarden. Ook komen de respondenten daar meer bekenden tegen dan in Leeuwarden. Een van de respondenten die meedeed aan een zwemgroep voor ouderen verklaarde het volgende: "[...] En de mensen die meedoen aan dat zwemmen, [...], die komen allemaal hier uit de buurt, ook uit het dorp. En dat is verdomd gezellig. Het is een vaste groep. En dan ga je niet naar Leeuwarden, daar leer je de mensen misschien nooit kennen." Eigenlijk lijkt Stiens een soort extensie van het eigen dorp te zijn.

Een andere, meer praktische motivatie om voor Stiens te kiezen is de aanwezigheid van meer parkeerruimte en de clustering van supermarkten. Er is een centrale plaats waar meerdere supermarkten bij elkaar zijn gevestigd. Zoals een van de respondenten zei: "In Stiens heb je geclusterde supermarkten, dan kan je ergens parkeren en in 1 keer langs alle supermarkten gaan, zonder al te ver te hoeven lopen. Zo kan je de aanbiedingen eruit vissen."

De meeste mensen die hun boodschappen in Leeuwarden doen kiezen voor deze plaats omdat dit praktisch is; ze komen dan uit hun werk en rijden voordat ze naar gaan nog even langs de supermarkt.

Sociaal

De activity spaces van de categorie sociaal lijken niet specifiek gericht te zijn op een bepaalde plaats. Daarnaast lijken er weinig mensen te zijn die op wekelijkse basis sociale activiteiten ondernemen. Over deze categorie is op basis van deze studie weinig te zeggen.

Ontspanning/recreatie

Net als de categorie werk/school/studie zijn de activity spaces van deze categorie voornamelijk gericht op Leeuwarden. Dit heeft te maken met dezelfde reden als in de categorie werk/school/studie. Leeuwarden is veel groter dan Stiens en biedt meer voorzieningen, meer voorzieningen. Er zijn meer terrasjes, meer kledingzaken en meer aanbod van allerlei ontspanningsmogelijkheden.

4.4 Activity spaces en gevoelens van thuis

De activiteiten werk/school/studie en boodschappen komen, zoals in tabel 4 in hoofdstuk 4.3.1 is getoond, op wekelijkse basis het meeste voor. Voor de volledigheid zijn de activity spaces van de categorie ontspanning/recreatie ook meegenomen. Omdat er maar 3

respondenten met een activity space in de categorie sociaal een uitgesproken voorkeur voor een bepaalde plaats had is besloten om deze categorie niet mee te nemen. In de categorie overig gaf maar 1 respondent aan een activity space te hebben. Ook hier is besloten om deze categorie niet mee te nemen in de resultaten.

Er is besloten om alleen de respondenten mee te nemen die een activity space hadden die voornamelijk gericht was op één plaats. Hier is voor gekozen om vooral de respondenten te selecteren die ofwel op een meer stedelijke (Leeuwarden) ofwel op een meer rurale, dorpse omgeving (Stiens) gericht zijn.

alle tabellen in dit subhoofdstuk zijn opgesteld door eerst een vergelijk van inductieve subgroepen te maken (Hutter, 2011). De subgroepen kunnen inductief genoemd worden omdat, ondanks sterke vermoedens, van tevoren niet met zekerheid kon worden vastgesteld dat de bewoners van Jelsum voornamelijk gericht zouden zijn op Stiens, Leeuwarden of een eventuele andere kern.

Algemene analyse van gevoelens van thuis en activity spaces

Om een algemeen beeld van het mogelijke verband tussen het gevoel van thuis en activity spaces weer te geven is tabel 5 gecreëerd (zie hieronder) met behulp van de gegevens van tabel 4 en de interviews. De respondenten waarvan de activity spaces bij elkaar opgeteld niet een voorkeur voor een bepaalde plaats lieten zien zijn niet meegenomen.

In tabel 5 staat in de laatste 3 kolommen in hoeverre een respondent op een bepaalde plaats is gericht. Die gegevens zijn gebruikt om te bepalen of iemand vooral op Leeuwarden of op Stiens is gericht. De gegevens van mensen die niet overwegend op één van deze twee plaatsen zijn gericht zijn niet meegenomen in onderstaande tabel.

In tabel 5 staat in de eerste kolom aangegeven in welke categorie het antwoord van de respondent is geplaatst. Vervolgens is in kolom twee tot en met kolom vier aangegeven op welke plaats de respondent voornamelijk gericht is.

Categorie	Activity space		
	Leeuwarden	Stiens	Overig
Omgeving	6	1	0
Zelf (lifepath)	1	1	0
Atmosfeer	6	4	0
Familie	0	1	0
Lokalisatie/kansen	1	0	0
<i>Totaal</i>	14	7	0

Tabel 5: Activity space gekoppeld aan het gevoel van thuis

Uit tabel 5 is een opvallend duidelijk gegeven te halen. Zo zijn er maar liefst 6 respondenten met een activity space gericht op Leeuwarden (een stedelijke omgeving) die geplaatst konden worden in de categorie omgeving, tegenover slechts 1 respondent met een activity space die elders op was gericht (een meer rurale omgeving). Dit komt overeen met de bewering van Haartsen (2002) dat er ontwikkelingen gaande zijn op het platteland in West

Europa waarbij er steeds meer mensen in dorpen gaan wonen die voornamelijk gericht zijn op de stad en die het dorp waar ze in wonen zien als woondedor. Immers, mensen die een plek zien als woondedor zullen sterker neigen naar een betekenis van een plek die zich in het model van Gustafson (2001) laat plaatsen in de hoek van de omgeving. Zij hechten meer aan bijvoorbeeld een mooie omgeving dan aan het type bewoner van een plek.

Naast deze bevinding zijn er geen verdere aanwijzingen gevonden dat er een verband is tussen de activity space en het gevoel van thuis.

Werk/school/studie

De antwoorden van de respondenten die aangaven een activity space te hebben in de categorie werk/school/studie vertoonden gevoelens van thuis die redelijk overeenkomen met de algemene trend zoals beschreven in hoofdstuk 4.1. In tabel 6 zijn de antwoorden weergegeven.

Categorie	Activity space werk/school/studie		
	Leeuwarden	Stiens	Overig
Omgeving	5	1	0
Zelf (lifepath)	1	0	0
Atmosfeer	4	0	0
Familie	0	0	0
Localisatie/kansen	1	0	0
<i>Totaal</i>	11	1	0

Tabel 6: Activity spaces van werk/school/studie gekoppeld aan het gevoel van thuis

In tabel 6 is duidelijk te zien dat het grootste gedeelte van de respondenten met een activity space die gericht is op Leeuwarden in de categorie werk/school/studie een gevoel van thuis hebben dat in de categorieën omgeving of atmosfeer kan worden geplaatst. Toch is er een klein verschil met het algemene beeld van hoofdstuk 4.1. In tabel 6 is te zien dat de meerderheid van de respondenten in de categorie omgeving is geplaatst, terwijl in hoofdstuk 4.1 de meeste respondenten in de categorie atmosfeer werden geplaatst. Over de respondenten met een activity space gericht op Stiens kunnen geen uitspraken worden gemaakt omdat dit maar 1 respondent betreft.

Boodschappen

De antwoorden van de respondenten die aangaven een activity space te hebben in de categorie boodschappen vertoonden gevoelens van thuis die verschillend zijn met de algemene trend (zie tabel 7).

Categorie	Activity space boodschappen		
	Leeuwarden	Stiens	Overig
Omgeving	1	1	0
Zelf (lifepath)	1	1	0
Atmosfeer	2	6	0

Familie	0	1	0
Localisatie/kansen	0	1	0
<i>Totaal</i>	4	10	0

Tabel 7: Activity spaces van boodschappen gekoppeld aan het gevoel van thuis

Over de respondenten die in de categorie boodschappen voornamelijk op Leeuwarden gericht zijn kan weinig worden gezegd, aangezien dit slechts 4 respondenten betreft. De respondenten die op Stiens zijn gericht konden voornamelijk worden geplaatst in de categorie atmosfeer. De andere categorieën lijken hier nauwelijks een rol te spelen. Dit gaat in tegen het algemene beeld zoals geschetst in hoofdstuk 4.1, waar ook de categorie omgeving sterk aanwezig was. Hier kan een logische verklaring voor worden gegeven wanneer gekeken wordt naar de interviews. Veel respondenten die aangaven hun boodschappen te doen in Stiens voerden als reden aan dat Stiens gezellig is, een soort extensie van hun eigen dorp. In Stiens lijkt een beetje dezelfde atmosfeer te zijn als in Jelsum. Dit in tegenstelling tot Leeuwarden, dat meer als een echte stad wordt gezien. Hiermee lijkt het erop dat mensen waarvan de eerste associatie van hun eigen woonplaats kan worden geplaatst in de categorie atmosfeer een activity space willen hebben waar die atmosfeer kan worden gewaarborgd. Gezien de positieve antwoorden in de interviews houden veel respondenten van de atmosfeer in hun woonplaats. Daarom is het aannemelijk dat ze bij hun activity space naar een plaats zoeken waar diezelfde atmosfeer aanwezig is.

Ontspanning/recreatie

Net als in de categorie werk/school/studie komt in deze categorie een beeld (zie tabel 8) voor dat vergelijkbaar is met het algemene beeld zoals beschreven in hoofdstuk 4.1.

Categorie	Activity space ontspanning/recreatie		
	Leeuwarden	Stiens	Overig
Omgeving	3	0	0
Zelf (lifepath)	1	0	0
Atmosfeer	3	0	2
Familie	0	0	0
Localisatie/kansen	0	0	0
<i>Totaal</i>	7	0	2

Tabel 8: Activity spaces van ontspanning/recreatie gekoppeld aan het gevoel van thuis

In bovenstaande tabel is te zien dat 6 van de 7 respondenten met een activity space gericht op Leeuwarden in de categorieën omgeving en atmosfeer kan worden ingedeeld. Hoewel er in het algemene beeld van hoofdstuk 4.1 iets meer respondenten in de categorie atmosfeer zijn geplaatst komen de gegevens in deze tabel toch redelijk overeen. Er waren geen respondenten met een activity space gericht op Stiens, en slechts 2 met een activity space gericht op andere plaatsen.

Hoofdstuk 5: Conclusies

Concluderend kan gezegd worden dat het gevoel van thuis van de inwoners van Jelsum zich sterk laat plaatsen in de categorieën omgeving en atmosfeer van het model van Gustafson (2001). Slechts 6 van de 27 respondenten heeft een gevoel van thuis dat zich elders in het model laat plaatsen.

Verder is in dit onderzoek aan het licht gekomen dat bepaalde achtergrondkenmerken een grote rol kunnen spelen in de betekenis(sen) van thuis van een individu. Zo heeft dit onderzoek aangetoond dat leeftijd en opleidingsniveau van invloed kunnen zijn op de gevoelens van thuis. In tegenstelling tot andere onderzoeken heeft dit onderzoek niet kunnen aantonen dat de groep (import/local/overig) of het geslacht een rol spelen in de betekenis(sen) van thuis van een individu.

Naast de betekenissen van thuis is in dit onderzoek ook aandacht geschonken aan de activity spaces van de inwoners van Jelsum. Deze activity spaces zijn voornamelijk gericht op de twee grotere nabijgelegen kernen, Leeuwarden en Stiens. Men gaat voornamelijk naar Leeuwarden om te werken, te studeren of naar school te gaan, omdat van deze activiteiten er meer aanbod is in Leeuwarden. Stiens daarentegen wordt meer bezocht voor het doen van de wekelijkse boodschappen. Dit komt omdat men Stiens ziet als een extensie van het dorp, het lijkt meer op Jelsum, men vindt het er gezelliger en er is meer parkeerruimte. Tot slot is geprobeerd om een verband te ontdekken tussen de gevoelens van thuis en de activity spaces van een individu. Het algemene beeld geeft weer dat respondenten die vooral zijn gericht op Leeuwarden (een meer stedelijke omgeving) voornamelijk kunnen worden geplaatst in de categorie omgeving. Een mogelijke verklaring hiervoor is dat er steeds meer mensen op het platteland gaan wonen die gericht zijn op de stad en het dorp zien als woondecor. Deze mensen vinden vooral de fysieke omgeving van een dorp belangrijk (Haartsen, 2002).

Wanneer wordt gekeken naar de activity spaces van de categorieën werk/school/studie en ontspanning/recreatie dan valt op dat de verdeling van de activity spaces – op kleine afwijkingen na – voor een groot gedeelte overeenkomt met het algemene beeld van de eerste alinea van dit hoofdstuk. De activity spaces van de categorie boodschappen kwamen niet overeen met het algemene beeld. Een groot deel van de respondenten die aangaven hun boodschappen in Stiens te doen had een gevoel van thuis dat zich liet plaatsen in de categorie atmosfeer, terwijl de categorie omgeving ondervertegenwoordigd was. Een mogelijke verklaring hiervoor is dat Stiens als een soort extensie van het eigen dorp wordt gezien, waar dezelfde atmosfeer heerst, en waar men dezelfde gezelligheid terugvindt.

Hoofdstuk 6: Reflectie

Zoals in elk kwalitatief onderzoek zijn de resultaten onderhevig aan de interpretaties van de onderzoeker. Hoewel geprobeerd is om zo objectief mogelijk de data te interpreteren en om de achtergrond van de onderzoeker geen rol te laten spelen in deze thesis kan dit niet voorkomen worden. Daarom is het belangrijk om de resultaten niet voor lief te nemen, maar om ze kritisch te bekijken.

Verder is het in deze thesis door eerder genoemde omstandigheden helaas niet mogelijk gebleken om een uitgebreide groep respondenten te interviewen. Hierdoor is de groep hybride zo klein dat hierover weinig te zeggen is. Het is denkbaar dat bij een grotere groep respondenten deze groep ook groter is.

Ook moet er worden opgepast met het doen van algemene uitspraken. Omdat dit een casestudy is die met kwalitatieve analysemethoden is uitgewerkt kunnen er geen algemene uitspraken worden gebruikt. De conclusies uit dit onderzoek hebben betrekking op de respondenten die zijn geïnterviewd, niet op het hele dorp.

Daarnaast kan een en ander worden opgemerkt over de gebruikte methodes. Zo kan het van tevoren bedenken van groepen dorpelingen (local, import, overig) tijdens een interview de respondent in een richting duwen, alsof deze moet kiezen. Om praktische redenen is er voor gekozen om het toch op deze manieren te doen, maar voor een volgend, uitgebreider onderzoek zou het wellicht beter zijn om respondenten zichzelf te laten indelen in een groep die ze zelf mogen bedenken.

Daarnaast wordt er gebruik gemaakt van de snowball methode om respondenten te bereiken. Hoewel dit een algemeen geaccepteerde methode is kan – hoewel is geprobeerd dit te voorkomen – hierop aangemerkt worden dat het mogelijk is dat er hierdoor veel respondenten uit hetzelfde sociale netwerk afkomstig zijn.

Verder is het plaatsen van de antwoorden van de respondenten in het model van Gustafson (2001) een taak voor de onderzoeker. Bij sommige antwoorden kan wellicht getwist worden of deze in de juiste categorie zijn geplaatst. Hoewel geprobeerd is om zo objectief mogelijk de antwoorden in categorieën te verdelen kan niet gegarandeerd worden dat dit juist is gedaan.

Ook is er een beperkt risico op informatieverlies. Ondanks dat er goed op gelet is dat er geen informatie verloren is gegaan tijdens het transcriberen is het mogelijk dat er wel bepaalde betekenisvolle passages zijn weggelaten doordat ze niet als betekenisvol zijn aangemerkt. Omdat de meeste interviews zijn opgenomen en tijdens het transcriberen opnieuw zijn beluisterd lijkt de kans hierop erg klein.

Verder kan het moment van verzadiging nog tot discussie leiden. Na 27 interviews leek dit moment te zijn bereikt. Uiteraard is het altijd mogelijk dat interview nummer 28 nieuwe informatie oplevert, maar er moest uiteindelijk een afweging worden gemaakt. De kans op nieuwe informatie wordt uiteindelijk bij elke nieuwe respondent steeds kleiner. Vanwege tijdsbeperkingen, maar vooral omdat naar de mening van de onderzoeker het moment van verzadiging was bereikt, werd besloten om het bij 27 interviews te houden.

Tot slot kan het model van Gustafson (2001) en de manier waarop respondenten in zijn model worden ingedeeld aan de kaak worden gesteld. Gustafson stelt dat zijn model ontworpen is om de eerste associatie met een plaats te categoriseren, omdat dit de meest spontane associatie is. Deze manier van dataverzameling kan ertoe leiden dat de betekenissen van thuis van een individu niet volledig worden weergegeven. Wellicht heeft de respondent in kwestie nog meer associaties met een plaats, die net zo belangrijk zijn, of misschien zelfs wel belangrijker voor die persoon. Deze gegevens zijn echter niet meegenomen in deze thesis.

Ook kan over het model van Gustafson worden gezegd dat deze, op basis van dit onderzoek, te uitgebreid is. Aangezien 21 van de 27 respondenten in slechts 2 van de 13 categorieën konden worden ingedeeld lijkt het model van Gustafson meer mogelijkheden te bieden dan noodzakelijk voor deze thesis.

Hoofdstuk 7: Discussie

Een verder onderzoek zou uitgebreider moeten zijn. Dit was meer een verkennend onderzoek. Zeker de connectie tussen de activity space en de betekenis van thuis is het aanbevelen van een vervolgonderzoek waard. Er is maar 1 schaalniveau van thuis gebruikt in deze thesis en het kan zinvol zijn om ook op andere schaalniveaus hetzelfde onderzoek uit te voeren. Ook kan het veranderen van de definitie van activity space een ander licht werpen op de resultaten die met deze thesis worden gepresenteerd.

Daarnaast is de definitie die locals en import hanteren een interessant onderwerp waar ook nog verdere studie naar verricht kan worden. In deze thesis is aan het licht gekomen dat locals en import anders denken over deze definitie.

Verder is de derde groep respondenten, die zich in de groep 'hybride' plaatsten, wellicht nog interessant om te bestuderen. Hiervoor is waarschijnlijk wel een grotere groep respondenten nodig. Daarnaast kan worden gekeken naar de exacte betekenis die mensen in de groep hybride hechten aan de woorden 'local' en 'import'. Ook zou kunnen worden gekeken of deze mensen anders tegen het dorp aankijken en een andere activity space hebben.

Tijdens de interviews is verder aan de orde gekomen dat er een groot verschil is tussen de 3 dorpen die tussen Leeuwarden en Stiens in liggen (Jelsum, Cornjum en Britsum). Hierbij is door respondenten gezegd dat Cornjum en Jelsum veel samen doen, sommigen zeiden dat het "eigenlijk één dorp is". Britsum valt daar buiten. Dit zou te maken hebben met de religieuze achtergrond van het dorp. Dit is een interessant onderwerp voor een studie, en omdat er in deze thesis geen verdere aandacht aan is geschonken kan dit nog aangedragen worden voor verdere bestudering.

Daarnaast kan de data die tijdens de interviews is verkregen omtrent het levenspad van de respondenten nog worden gebruikt in een verdere studie. Deze data kon in dit onderzoek vanwege tijdgebrek helaas niet gebruikt worden in de analyses.

Tot slot kan nog aanbevolen worden om deze studie te herhalen door gebruik te maken van een aangepaste versie van het model van Gustafon (2001). Het is mogelijk om minder categorieën te gebruiken en uitgebreidere associaties van thuis toe te staan in plaats van alleen maar de eerste spontane associatie.

Hoofdstuk 8: Literatuurlijst

Agnew, J. & Duncan, J. (1989) Introduction, in J. Agnew & J. Duncan (Eds) *The Power of Place: Bringing Together Geographical and Sociological Imagination*, p. 2 (Boston, Unwin H

Agnew, J. (1993), Representing space: space, scale and culture in social science, in *Place, Culture and Representation*, edited by J. Duncan and D. Ley, Londen: Routledge: 251-271

Bhatti, M. & Church, A (2001), Cultivating Natures: Homes and Gardens in Late Modernity, in *Sociology*, vol. 35 (2001), afl. 25 (01); afl. 2, pag. 365 (19)

Burchardt, T., Grand, J.L. & Piachaud, D., (1999) Social Exclusion in Britain 1991–1995, in *Social Policy & Administration* 33 (3), 227–244.

Burchardt, T., Grand, J.L. & Piachaud, D., (2002) Degrees of exclusion: developing a dynamic, multi-dimensional measure, in *Hills, J., Grand, J.L., Piachaud, D. (Eds.), Understanding Social Exclusion*, Oxford University Press, Oxford.

Casas, I. (2007), Social exclusion and the disabled: an accessibility approach, in *The Professional Geographer* 59 (4), 463–477

Cass, N., Shove, E. & Urry, J. (2005), Social exclusion, mobility and access, in *The Sociological Review* 53 (3), 539–555

CBS (2012), geraadpleegd op 09-08-2012 via:

<http://statline.cbs.nl/StatWeb/publication/?DM=SLNL&PA=81310NED&D1=0&D2=3502&VW=T>

CBS (2012a), geraadpleegd op 03-09-2012 via:

<http://statline.cbs.nl/StatWeb/publication/?DM=SLNL&PA=37230NED&D1=0&D2=341&D3=I&VW=T>

CBS (2012b), geraadpleegd op 03-09-2012 via:

<http://statline.cbs.nl/StatWeb/publication/?DM=SLNL&PA=81310NED&D1=0&D2=3497&VW=T>

Church, A., Frost, M. & Sullivan, K. (2000), Transport and social exclusion in London, in *Transport Policy* 7 (3), 195–205

Corcoran, M. P. (2002), Place attachment and community sentiment in marginalised neighborhoods: A European case study, in *Canadian journal of urban research* 11 (1), pp. 47-67, National University of Ireland: Maynooth

Cuba, L. & Hummon, D. M. (1993), *Constructing a Sense of Home: Place Affiliation and Migration across the Life Cycle*, in *Sociological Forum*, Vol. 8, No. 4 (Dec., 1993), pp. 547-572

Cullen, I. & Godson, V. (1975), Urban networks: the structure of activity patterns, in *Progress in Planning* 4 (1), 1-96

Easthope, H. (2004), A place called home, *Housing, Theory and Society*, 21:3, 128-138

Flowerdew, R. & Martin, D. (2005), *Methods in human geography*, Londen: Pearson education limited

Frändberg, L. (2009), How normal is travelling abroad? Differences in transnational mobility between groups of young Swedes, in *Environment and planning A* [0308-518X] Frändberg, L yr:2009 vol:41 iss:3 pg:649 -667

Gemeente Leeuwarderadeel (2011), geraadpleegd op 13-12-2011 via: info@leeuwarderadeel.nl, waarna doorverwezen werd naar J.hoekstra@leeuwarderadeel.nl

Giddens, A. (1985), Time, space and regionalisation, in *Social relations and spatial structures* edited by Derek Gregory and John Urry, Londen: MacMillan

Golledge RG, Stimson RJ (1997), *Spatial behavior: a geographic perspective*, Guilford Press: New York

Gray, D., Shaw, J., Farrington, J. (2006), Community transport, social capital and social exclusion in rural areas, in *Area* 38 (1), 89-98

Gregory, D. et al. (2009), *The dictionary of human geography*, Oxford: Wiley-Blackwell

Gustafson, P. (2001), *Meanings of place: everyday experience and theoretical conceptualisations*, in *Journal of Environmental Psychology* (2001) 21, 5-16

Haartsen, T. (2002), *Platteland: Boerenland, natuurterrein of beleidsveld?*, Grafisch centrum: Groningen

Hine, J., Mitchell, F., (2001), *The Role of Transport in Social Exclusion in Urban Scotland*, Scottish Executive Central Research Unit, Edinburgh.

Hine, J., Kamruzzaman, M. & Blair, N. (2012), *Weekly activity-travel behaviour in rural Northern Ireland: differences by context and socio-demographic*, *Transportation* (2012) 39:175–195

Holloway, L. & Hubbard, P. (2001), *People and Place: The Extraordinary Geographies of Everyday Life*, Harlow: Prentice Hall

Hutter, I., Hennink, M. & Bailey, A. (2011), *Qualitative research methods*, SAGE publications Ltd.: London

Jain, J., Guiver, J. (2001), Turning the car inside out: transport, equity and employment, *in Social Policy & Administration* 35 (5), 569–586

Kamruzzaman, M. (2011), *Using GIS to visualise and evaluate student travel behaviour*, *Journal of Transport Geography* 19 (1), 13-32

Kamruzzaman, M. & Hine, J. (2011), Analysis of rural activity spaces and transport disadvantage using a multi-method approach, *in Transport policy* 19 (1), pp. 105-120

Knez, I. (2006), Autobiographical memories for places, *in Memory*, 14:3, 359-377

Malkki, L. (1992), "National Geographic: The Rooting of Peoples and the Territorialization of National Identity among Scholars and Refugees", *in The Cultural Geography Reader*, by Oakes, T.S. & Price, P.L. (2008), Routledge: Oxon

Mallet, S. (2004), Understanding home: A critical review of the literature, *in The Sociological review* [0038-0261] Mallett, S yr:2004 vol:52 iss:1 pg:62

Manzo, L.C. (2005), For better or worse: Exploring multiple dimensions of place meaning, *in Journal of Environmental Psychology* 25 (2005) 67–86

Marshall, J. & Foster, N. (2002), "Between belonging": Habitus and the migration experience, *in Canadian geographer* [0008-3658] Marshall, J yr:2002 vol:46 iss:1 pg:63 -83

Mason, M.J. (2010), Attributing activity space as risky and safe: The social dimension to the meaning of place for urban adolescents, *in Health & place* [1353-8292] Mason, M J yr:2010 vol:16 iss:5 pg:926 -933

Massey, D. (1995), "The conceptualization of place", in D. Massey and P. Jess (eds) *A Place in the World?: Places, Cultures and Globalization*, Oxford: Oxford University Press, pp. 45–85 in Easthope, H. (2004), A place called home, *Housing, Theory and Society*, 21:3, 128-138

McDonagh, J. (2006), Transport policy instruments and transport-related social exclusion in rural Republic of Ireland, in *Journal of Transport Geography* 14 (5), 355–366

Ministerie BZK, 2012, geraadpleegd op 03-03-2012 via <http://www.rijksoverheid.nl/bestanden/documenten-en-publicaties/kamerstukken/2011/09/06/aanbiedingsbrief-bestuursafspraken/bestuursafspraken.pdf>

Morse, J. M. & Richards, L. (2002), *Readme first for a user's guide to qualitative methods*, Londen: SAGE publications ltd

Nutley, S. & Thomas, C. (1995), Spatial mobility and social change: the mobile and the immobile, in *Sociologia ruralis* [0038-0199] Nutley, S yr:1995 vol:35 iss:1 pg:24 -39

O'Leary, Z. (2010), *The essential guide to doing your research project*, Londen: SAGE publications ltd

Parkes, D. & Thrift, N. (1980), *Times, Spaces And Places*, John Wiley & Sons, Chichester.

Perkins, H.C. & Thorns, D.C. (1999), *House and Home and their Interaction with Changes in New Zealand's Urban System, Households and Family Structures*, *Housing, Theory and Society*, 16:3, 124-135

Rose, G. (1995) "Place and identity: a sense of place", in D. Massey and P. Jess (eds) *A Place in the World?: Places, Cultures and Globalization*. Oxford: Oxford University Press, pp. 87–132.

Scheiner, J. (2000), geraadpleegd op 12-12-2011 via: http://www.digizeitschriften.de.proxy-ub.rug.nl/dms/img/?PPN=PPN385984391_0131&DMDID=dmdlog26&PHYSID=phys160

Schönfelder, S. (2001), Some notes on space, location and travel behaviour, in *Proceedings of the First Swiss Transport Research Conference*, Monte Verita: Ascona.

Shamai, S. (1991), Sense of Place: an Empirical Measurement, in *geoforum*, vol. 22, no. 3, pp 347-358

Sixsmith, J. (1986), The meaning of home: an exploratory study of environmental experience, in *Journal of Environmental Psychology* (1986) 6, 281-298

Social Exclusion Unit, (2003), *Making the Connections: Transport and Social Exclusion*. Social Exclusion Unit, The Stationery Office, London.

Stanley, J., Vella-Brodrick, D. (2009), The usefulness of social exclusion to inform social policy in transport, in *Transport Policy* 16 (3), 90–96

Thissen, F. (2011a), geraadpleegd op 12-12-2011 via:

http://www.cabgroningen.nl/uploads/tx_bwpublications/presentatie_frans_thissen.pdf

Thissen, F. (2011b), geraadpleegd op 12-12-2011 via:

<http://www.netwerkplatteland.nl/files/Presentatie%20Krimp%20Frans%20Thissen.PDF>

Wang, D. et al. (2012), Activity spaces and sociospatial segregation in Beijing, in *Urban geography* [0272-3638] Wang, D yr:2012 vol:33 iss:2 pg:256 -277

Windsong, E.A. (2009), There is no place like home: complexities in exploring home and place attachment, in *The Social Science Journal* 47 (2010) 205–214

Hoofdstuk 9: Bijlages

Bijlage 1: Interviewvragen

Achtergrondinformatie

Geslacht

Leeftijd

Opleidingsniveau/professionele achtergrond (wat voor werk/opleiding heeft u in het verleden gehad en wat voor werk/opleiding doet u nu?)

Gevoel van thuis

Wat is het eerste waar u aan denkt als u denkt aan Jelsum? Wat vindt u van Jelsum? Waarom? Welke gevoelens komen bij u naar boven wanneer u aan Jelsum denkt? (Manzo, 2005) Wat zijn de redenen dat u in Jelsum woont? Welke associaties heeft u met Jelsum? Waarom? Wat vindt u positief en wat vindt u negatief wanneer u denkt aan Jelsum? (Manzo, 2005) Waarom?

Levenspad

Waar heeft u in uw leven gewoond en hoe lang? Hoe vaak bent u verhuisd sinds u uit het ouderlijk huis bent vertrokken? (Manzo, 2005) Hoe oud was u toen u in Jelsum kwam wonen? Hebt u ook nog ergens anders gewoond? Van hoe oud tot hoe oud hebt u in Jelsum gewoond? (Knez, 2006) Als u kinderen heeft, zijn die dan ook geboren terwijl u in Jelsum woonde?

Groep

Vindt u dat u een 'local' bent of 'import'? Of misschien geen van beide? Waarom? Wat maakt iemand 'local' of 'import'? Zijn er dorpelingen die niet onder 1 van beide noemers vallen? Hoe zouden die dan moeten worden aangeduid? Waarom? Bent u ook betrokken bij een lokale organisatie? Welke? Hoe?

Activity space

Zijn er activiteiten buiten het dorp die u op wekelijkse basis onderneemt? Welke activiteiten zijn dat? Hoe vaak onderneemt u deze activiteiten? Hoe ver (in kilometer en in reistijd) zijn deze activiteiten verwijderd van Jelsum? Hoe lang duren deze activiteiten (excl. reistijd)? Waarom onderneemt u deze activiteit(en) daar en niet ergens anders?

Op basis van bovenstaande interviewvragen zijn de onderstaande vragen geformuleerd. Deze vragen zijn meer gestroomlijnd en daarom beter geschikt voor interviews. De bovenstaande interviewvragen zijn wel erbij gehouden, om eventueel door te vragen over een onderwerp waar de respondent moeite heeft om direct antwoord op te geven.

Achtergrondinformatie

Geslacht:

Leeftijd:

Opleidingsniveau/professionele achtergrond:

Gevoel van thuis

Ik ga u nu een vraag stellen. Bij deze vraag is het belangrijk dat u niet te veel nadenkt, maar direct vanuit uw gevoel een antwoord geeft. De vraag luidt: 'Wat is het eerste waar u aan denkt als u denkt aan Jelsum?' Eventueel: Wat bedoelt u daarmee? (met het antwoord)

Levenspad

Kunt u aangeven waar u in uw leven heeft gewoond en hoe oud u was toen u daar woonde?

Heeft u ook kinderen?

Waar woonde u toen uw kinderen geboren werden?

Hoe vaak bent u verhuisd sinds u uit het ouderlijk huis vertrokken bent?

Groep

Vindt u dat u een local bent of import? Of misschien geen van beide?

En wat maakt iemand dan een local of import volgens u?

Bent u ook betrokken bij lokale organisaties?

Activity space

Bij deze vraag wil ik proberen om uw activiteitenruimte in kaart te brengen. In deze activiteitenruimte komen alle activiteiten die u op wekelijkse basis buiten het dorp onderneemt. Ze moeten dus (bijna) elke week plaats vinden en niet in Jelsum zijn. Kunt u uw activiteitenruimte voor mij beschrijven?

En deze activiteiten die u beschrijft, waar vinden die plaats?

Waarom onderneemt u deze activiteiten daar en niet ergens anders?